

**AUTOBIOGRAFIE
DUPĂ DICTARE**

După proiectul din 2004, cu *Vieșăii de pe Rahova*, Istodor revine cu un nou volum de publicistică – *Cartea vieții mele*.

UN TEXT DE DIANA SOARE ÎN » PAGINA 7

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA NAȚIONALĂ » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

**MARIUS
BABIAS**

Mișcarea gay

Aproape peste noapte s-a ales praful de ceea ce Herbert Marcuse denumea ca fiind „efectul erotic” al mișcărilor pentru drepturile omului, anti-război și hippie. În noiembrie 1969...

ÎN » PAGINA 6

NR. 127 » 12-18 mai 2007 » Săptăminal realizat de Editura Polirom, „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud” » supliment@polirom.ro

Zece pentru jazz

Veronica Niculescu

Sibiu Jazz Festival 2007, organizat de Fundația Pro Art Hermannstadt și aflat la a 37-a ediție, a deschis șirul festivalurilor cu tradiție și cu participare internațională, din Capitala Culturală Europeană.

ÎN » PAGINILE 4-5

Tinerimea scriitoare, dusă la muzeu

Luiza Vasiliu

În zilele de 3 și 4 mai, Uniunea Scriitorilor – Filiala Cluj a organizat a doua ediție a Colocviului Național al Tinerilor Scriitori. A fost dată și o definiție: „Scriitorii sînt unii care vorbesc în același timp”.

ÎN » PAGINA 3

INTELECTUALII FAȚĂ CU SUSPENDAREA PREȘEDINTELUI

Cine-i ascultă?

**PARTICIPĂ LA DEZBATERE
LIVIU ANTONESEI, CRISTIAN
TEODORESCU, COSTI
ROGOZANU ȘI BOGDAN GHIU**

Dacă lumea politică s-a împărțit clar în două tabere în chestiunea Referendumului din 19 mai, intelectualitatea pare unită în jurul președintelui suspendat. O atitudine previzibilă, pentru că ne amintim de celebrul Apel pentru susținerea lui Traian Băsescu, inițiat acum câteva luni de membrii Grupului pentru Dialog Social.

Am pus în dezbatere pe 4 mai, în emisiunea „Suplimentul de cultură” de la Radio Iași, tocmai susținerea de către intelectualitate a unui personaj politic.

**UN DOSAR REALIZAT DE ANCA BARABOI
ȘI GEORGE ONOFREI ÎN PAGINILE 8-9**

© FOTO: Dragostea Stolar / Newstr

A LUAT IAR
PREMIU» Scurtmetragele *Lampa cu căciulă* și-a adăugat recent în palmares premiul juriului la Aarhus Film Festival (Danemarca), mențiunea specială a juriului la Aspen ShortsFest (SUA) și premiul pentru cel mai bun scurtmetraj la Festivalul Mediawave (Ungaria).ARTIȘTII ROMÂNI –
LIBERI SĂ
MUNCEASCĂ ÎN UE

Comisia de Cultură din Parlamentul European a aprobat un amendament propus de europarlamentarul român Ovidiu Ganț, potrivit căruia se elimină orice tip de restricție privind accesul la piața muncii din Uniunea Europeană pentru artiștii din noile state membre.

„Artiștii din noile state membre se supun legislației europene la fel ca și celelalte categorii profesionale, ceea ce înseamnă că accesul lor pe piața forței de muncă din unele state membre este restricționat de prevederile în vigoare. Prin aceste, calitatea actului cultural este grav afectată din considerente birocratice și de limitare a timpului acordat pregătirii actului artistic”, spune eurodeputatul Ovidiu Ganț (Forumul Democrat al Germanilor din România).

Documentul Comisiei de Cultură a Parlamentului European cere instituirea unui „pașaport profesional european” al artistului și subliniază necesitatea de a face distincția între mobilitatea specifică artiștilor și cea a muncitorilor din UE în general.

Dreptatea și adevărul de campanie

În ciuda scandalurilor perpetue instalate la conducerea României în 2004, cît timp actanții puterii au fost îmbrăcați în haine „oficiale”, aveam măcar senzația că războiul e unul ce se duce pe mize imense, morale & naționale. De aceea ne-am și implicat, noi, „corpul electoral”, în a susține o parte sau alta într-un mod uneori dus pînă la extreme. Dincolo de cearta palatelor și a partidelor, între noi, cei neimplicați direct, se dezvoltă o falie creată de principii, de idei, alegîndu-ne reprezentanții dintre cei pe care i-am votat sau pe care îi investeam deja cu votul nostru viitor.

Apoi a venit suspendarea, moment în care principiile noastre s-au inflamat, moment în care am crezut că sintem implicați direct, în fine, într-o luptă pentru dreptate și adevăr, cum suna un slogan de odinioară. Slogan în care ei, cei care l-au inventat, n-au crezut deloc, dar care nouă ni s-a părut că înglobează un moment decisiv pentru România, momentul schimbării reale. Pe urmă a început campania.

Asist de cîteva zile cu mîna pe telecomandă la această campanie. Și încerc să schimb canalul ori de cîte ori găsesc o nouă dovadă a faptului că eu, votantul, sint un mare fraier de care el, politicianul, își bate joc cu nonsalanță. Numai că, dînd pe alt canal, îl descopăr tot pe el, politicianul, cu același zîmbet jemanfîșit pe față. Chiar dacă are alt chip, chiar dacă datorită posibilității mele de a comuta pe alt post tv își

CIRCUl nostru VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

schimbă cu viteză orientarea politică, fiind ba pedist, ba peremist, ba penelist, ba pesedist, el, politicianul, e de fapt același. Mă privește prin sticlă exact în același mod, încercînd să mă mai prostească o dată. Și tare mi-e teamă că pînă la urmă va reuși, chiar dacă, în aceste treizeci de zile, el, politicianul, își arată mediocritatea și lipsa de idei, creînd un circ grotesc.

Cum să interpretăm, de exemplu, încercarea penibilă a liberalilor nu de a-și convinge electoratul să voteze pentru sau contra, ci de a-l păcăli, aruncîndu-l în ceată prin flyere perfide cu „Da pentru Băsescu”? Cum să primim teza aruncată public de președintele suspendat, conform căreia actualii guvernanți se pregătesc „să ne vindă țara” rușilor, făcînd alianțe secrete cu un oarecare Kondyakov? Cum să-i mai luăm în serios pe politicieni, cînd se întîlnesc în Spania ca din întîmplare, organizînd mîtinguri nu pentru a-i convinge pe căpsunarii noștri, ci pentru a crea evenimente mediatizate în țară? Cum să-l credem pe un Geoană care, adoptînd limbajul „prezidențial” și profitînd de moartea unei tinere, îi înfierează la grămadă pe capitaliștii străini care ne transformă în sclavi? Cum să avem considerație față de cei de la P.D.,

care n-au găsit idei mai inteligente de a arăta „corupția” decît să înfigă 322 de țepe într-un parc, să scoată pe piață bancnote de 322 de lei fără valoare ș.a.m.d.? Cum să-i dăm credit lui Tăriceanu, care se contrazice cu Radu Stroe pe aceeași întîlnire cu Kondyakov, spunînd că, de fapt, nu e o contradicție, ci viziunile diferite sînt cauzate de „lacunele de limbă engleză” ale lui Stroe?

Intrați în campanie, politicienii noștri ne arată, de fapt, că sînt doar niște bieți oameni de cele mai multe ori ridicoli, iar lupta lor e una exclusiv pe ciolan. Îi doare undeva de „problemele țării”, pe care însă le pomenesc conti-

» Cum să-l credem pe un Geoană care, adoptînd limbajul „prezidențial” și profitînd de moartea unei tinere, îi înfierează la grămadă pe capitaliștii străini care ne transformă în sclavi?

nu. Îi doare altundeva de „corupție” și „grupuri mafioate”. Îi doare în cot de orice altceva în afara propriilor interese. Conștienții că sînt niște circari care-și cîștigă banii/ carierele doar mîmînd în fața spectatorilor și prostituind-i, nu fac decît să-și imagineze cu asiduitate numere de circ cît mai spumoase. Și să arunce petarde. Încă aștept, de exemplu, să explodeze promisiunea făcută în timpul primului mîting electoral de Traian Băsescu, cum că în perioada suspendării va spune adevărul despre această guvernare. Și aștept tocmai pentru că domnul suspendat a știut să-mi creeze această așteptare. Aștept, chiar dacă știu, rațional, că așteptarea nu mi se va împlini, pentru că, la fel ca-n orice circ banal, Băsescu a inventat doar o iluzie, o perdea de fum.

Campania pentru referendum e unul dintre lucrurile bune, o spun acum fără nici o rețineră, care ni s-a întîmplat în ultimii ani. Ne-a adus aminte cum sint ei de fapt și pare astfel a ne oferi o șansă ca, pînă la urmă, să ne deșteptăm, în sfîrșit. Singura problemă cu deșteptarea noastră, chiar dacă va avea loc, este că nu prea avem ce face cu ea. Alți politicieni nu putem inventa peste noapte. Așa că, vrînd-nevrînd, după 19 mai, vom reveni în cercul nostru vicios și strîmb: ei vor încerca să ne mîntă că lucrează numai pentru noi, iar noi vom încerca să ne mințim că e adevărat. Pentru că altă soluție nu există.

Redacția „Suplimentului de cultură” este alături de familia profesorului Daniel Condurache în această grea încercare. Prin dispariția Vandei Condurache, pierdem un mentor, dar mai ales un prieten adevărat. Dumnezeu să o ierte!

VANDA CONDURACHE, născută pe 2 august 1955, a făcut parte din echipa TVR lași încă de la înființarea studioului, în 1991, fiind realizatoare și moderatoare de emisiuni. A fost membru al juriului CIRCROM Regional la edițiile din 2002 din Nürnberg și 2003 de la Sinaia și a fost premiată, în 1998, la Salonic, cu Marele Premiu al Comisiei Europene pentru Coproducții pentru Programul Internațional ALICE.

În 2004, a fost distinsă cu titlul de Cavaler al Ordinului „Palme Académiques” de către statul francez, fiind singurul jurnalist român care a primit această distincție. În vara acelui an l-a cunoscut pe Bernard Pivot și l-a interviuat chiar la lași. Vanda Condurache vorbea despre acest moment ca fiind extrem de important în cariera sa de om de televiziune – o întîlnire care a marcat-o. „În ceea ce mă privește, faptul că Pivot este la lași reprezintă un «vis nevisat». Am fost îngrozitor de emoționată. Pivot este un adevărat profesionist al dialogului în fața camerei de luat vederi. De această dată însă, nu numai Pivot era cel care avea multe curiozități, pentru că eu aveam să-l întreb foarte multe lucruri”, declara în vara lui 2004. Asociația Profesioniștilor din Televiziune a desemnat interviul Vandei Condurache cu Bernard Pivot drept cel mai bun al anului.

Autoarea a numeroase interviuri cu personalități importante, printre care și fostul președinte francez François Mitterand, Vanda Condurache era și titularul catedrei „Canale de comunicare – Televiziune” al Secției de Jurnalism a Facultății de Litere, Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași.

NEMESCU – PREMIU ÎN SUA

Filmul *Marilena de la P7* al regizorului Cristian Nemescu a cîștigat premiul pentru Cel mai bun scurtmetraj la cea de-a patra ediție a Syracuse International Film and Video Festival din SUA, încheiat la finalul lunii aprilie. Pelicula lui Nemescu are în palmares și premiul pentru Cel mai bun film la Milano International Film Festival, cel pentru Cel mai bun scurtmetraj și Cea mai bună acțiune la Festivalul Internațional de Film Molodist, dar și premiul publicului la Paris Tout Court.

Filmul va rula și în competiția oficială a Festivalului de Film de la Los Angeles, ce va avea loc în perioada 21 iunie – 21 iulie, anunțată Fundația Next, înființată în memoria regizorului Cristian Nemescu și a editorului de sunet Andrei Toncu, care au murit într-un accident de mașină pe 24 august 2006. Lungmetrajul de debut al regizorului, *California dreamin' (nesfîrșit)*, a fost selectat anul acesta în secțiunea „Un Certain Regard” de la Cannes.

SUPLEMENTUL LUI JUP

Pe ordinea de zi a Colocviului Tinerilor Scriitori profesioniști a figurat și un meci susținut de fotbalștii amatori

© Foto: http://scriitori.blogspot.com

NICI ELIOT, NICI KHASIS

Colocviul t.s.

În zilele de 3 și 4 mai, Uniunea Scriitorilor – Filiala Cluj (condusă de Irina Petraș) – a organizat a doua ediție a Colocviului Național al Tinerilor Scriitori, în cadrul proiectului „Literatura tânără”.

Luiza Vasiliu

Inițial, în program figurau 90 de participanți (un număr alt de impresionant, înct și se pare brusc că România e țara cea mai precoce la scris literatură), dintre care însă au ajuns la Cluj cam 70. Cei mai mulți cu trenul de noapte sau cu unul de dimineață devreme, cam prea obosiți pentru efortul unei dezbateri cu tema „Literatura nouă=Noua literatură?”. Printre ei (foarte selectiv și subiectiv): Șerban Axinte, Adrian Buz, Dan Coman, Mihai Ene, Vasile Ernu, Radu Pavel Gheo, Mihai Ignat, Claudiu Komartin, V. Leac, Dan Sociu, Robert Șerban, un cristian, Răzvan Țupa, Ștefan Manasia, Radu Vancu etc.

Problema esențială a unui astfel de colocviu e cea a selecției, în lipsa unui criteriu clar (al vrstei nu poate fi, pentru că participanții au de la 19 la 40 de ani, unii au publicat peste 5 volume, alții nici unul; și nici al valorii nu e, din moment ce apare Darie Duncan, cu una dintre cărți prefațată de Păunescu și un poem cam așa: „Aș vrea ca ploaia/ Atunci cînd mă plouă/ Să îmi dea chi-tanță/ Să știu cît sînt de ud.”) Și-atunci ce au în comun cei 90, dacă nu toți sînt neapărat scriitori, și nici neapărat tineri?

Despre asta au încercat și ei să dezbăte, joi dimineață, de la 9 jumate, în sala Tonitza a Muzeului de Artă din Cluj. Moderatorii (Bogdan Crețu, Alexandru Matei și Andrei Terian) au propus niște întrebări, ca puncte de pornire pentru discuții: De ce tinerii scriitori se-nitnesc

separat de cei „bătrîni”? Nu e totul doar o chestiune de etichete? De ce nu fac și tinerii actori colocviu, de exemplu? Ce au ei de discutat, de fapt? Așa au ajuns să spună de ce mai citesc, ce a mai rămas valabil din generația '80, dacă cineva care scrie scenarii e și scriitor sau dacă are rost să devii membru USR. Puțini au fost cei care au combătut și dezbătut constant, restul cedînd delicului de a bea cafeaua pe terasa în soare a muzeului, sînd de vorbă cu prieteni pe care nu-i mai văzuseră, poate, de mult.

A fost deci o dezbateră lipsită de consistență, pentru nereușita căreia Alex Matei a avut explicația cea mai bună: într-un an, cît a trecut de la ultimul colocviu, nu s-a schimbat nimic în așa fel încît să ofere un pretext nou de discuții. Am reținut, totuși, definiția lui Răzvan Țupa: „Scriitorii sînt unii care vorbesc în același timp” și-o voi adăuga la *Ancheta literară* a lui V. Leac.

Răzvan Țupa – Mister t.s.

Prima zi de colocviu a continuat cu încă o tură de dezbateri („Tînărul scriitor în cetate”), cu o seară la teatru („Crize” de Mihai Ignat, în regia lui m.chris.neddea) și o noapte de maraton poetic la Radio Cluj (destul de reușită, după cum mi s-a povestit). A doua zi dimineață, în Amfiteatrul de la Științe politice, întîlnirea cu cititorii (în mare parte elevi de la liceele din Cluj, aduși de profesoare) a început cu 45 de minute întîrziere. Alex Matei a reușit să adune pînă la urmă trupele de

t.s. (tineri scriitori, adică) și a coordonat de minune lectura publică. Aproape 30 de t.s. au citit cîte două poeme sau un fragment de proză, aplaudați de elevi, cărora Matei le-a propus să facă un top personal și să dea note fiecărei prestații. Astfel, spectatorii au fost destul de atenți, și-au făcut topurile foarte profesionist și au ascultat atîta poezie cît probabil nu citiseră toată viața, iar autorii au fost nevoiți să intre în joc și să fie cît mai simpatici. La final, topul elevilor a sunat așa: 1. V. Leac, 2. (la egalitate) Claudiu Komartin și Dan Coman, iar Mister t.s. (pentru că lui Alex Matei i-a dat prin cap să propună și un astfel de clasament) – Răzvan Țupa. Probabil că a fost întîlnirea din program care a funcționat cel mai bine, dincolo de așteptări. A urmat lansarea cărții *Dinți albi*, de Zădie Smith, la care, deși am confundat Editura Corint cu Editura Curtea Veche și m-am făcut de ris, tot am primit la final un exemplar al cărții (în calitatea mea de unică studentă prezentă la colocviu).

Au mai rămas de amintit două lucruri importante. Mai întîi, că s-au dat și premii (în urma voturilor celor 90 de participanți, adunate în ultimele luni pe mail) primilor cinci clasați, adică lui Dan Sociu, Dan Coman, Andrei Terian, Marius Ianuș și Dumitru Crudu. Apoi, că cei de la Cluj au editat deja *Caietele Colocviului* (cu poză, cv și text pentru fiecare participant) și au în pregătire o antologie t.s. (*Literatura tînăra 2007*), care urmează să apară în iunie. Irina Petraș a promis că, dacă nici o altă filială din țară nu-și va asuma responsabilitatea organizării ediției următoare, tot Clujul va fi gazdă. Sînt curioasă ce evoluție va avea numărul de t.s. din România pînă la anul. Vor ajunge ei să fie mai mulți chiar și decît b.s.?

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Cel care știe

Anton e ceea ce s-ar putea numi un om realizat: o casă, o mașină, o slujbă bună la stat („Deși e loc de mai bine”, zice el), o soție și, în curînd, un copil... Ce să mai lungim vorba? E un exemplar reușit al clasei de mijloc de la noi. Lucrul asta se vede de departe: Anton e înalt, lat în umeri și ușor rotunjit la abdomen, a chelit puțin, dar se tunde periută, iar siguranța cu care calcă pe stradă sau intră întotdeauna primul într-o clădire îl face să se remarce repede în mulțime.

Dar mai există un lucru care îl definește pe Anton în ochii celor care îl cunosc. Anton face parte din categoria celor care *știu*. Fie că e vorba de situația economică a României sau de dispariția tigrlui alb, de artefactele indiene sau de discriminarea sexuală, el știe întotdeauna cum stau lucrurile cu adevărat.

L-am văzut odată într-un local, cu prietenii. Vocea lui gravă și tonul apăsător cu care vorbea mi-au dovedit, încă înainte de a-i distinge cuvintele, că omul asta știe într-adevăr ce spune.

Cum se întîmplă întotdeauna la un pahar de vorbă, discuția o ia în cele mai neașteptate direcții. S-a discutat despre războiul din Irak, iar Anton a punctat, sigur pe el, greșelile americanilor. A amintit, cu erudiție istorică, și de alte greșeli ale Statelor Unite: intervențiile în Coreea și Vietnam.

— Cînd coreenii din sud au atacat Coreea de Nord...

Un amic îl întrerupe timid, sugerînd că, din cîte își amintea de el (ce-i drept, cam vag), Coreea de Nord a atacat Coreea de Sud.

— Fii serios, Lucică! îl apostrofează Anton. Ce-mi vîi cu idei din astea? Mai pune și tu mîna pe o carte de istorie! Stai să-ți explic eu cum a fost...

Acum e bine să menționăm că frazele cel mai des folosite ca argument decisiv de cel care știe sînt „Mai citește și tu”, „Ascultă-mă pe mine”, „Tu nu știi, dar...” sau „Tu habar n-ai că...”. Pentru un îns mai chițibușar ele nu sună întotdeauna veridic ca argumente logice, dar dacă un om e sigur de adevărul lui, ce să mai despică atîta firul în patru?

Lucrurile sînt lămurite repede – cam aproximativ, ca la orice discuție de pahar. Așa și trebuie, fiindcă intervine o altă problemă importantă: încălzirea globală. Aici Anton e la el acasă. Nu numai că știe ce ar trebui făcut, dar chiar a lucrat vreo doi ani de zile la un ONG care se ocupa de promovarea ecologismului în Româ-

nia. A colaborat și la un program de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii (tocmai începuse o discuție despre mediul de afaceri autohton). A lucrat la cîteva proiecte privind libertatea presei. A apucat să învețe multe.

Un alt amic, care tocmai și-a cumpărat un apartament, întreabă dacă nu știe cineva o echipă de zugrăvi serioși.

— Cum să nu? zice Anton. Știu eu pe cineva ca lumea. Meseriaș bun, dar le cam bea. E drept, toți aștia beau.

Dar lucrurile se pot rezolva și mai simplu. Anton, de exemplu, și-a zugrăvit singur apartamentul și, ca întotdeauna, e dispus să-și ajute prietenul. Cunoaște toate sculele, știe să aleagă cele mai bune vopsele și magazinele cu cele mai bune prețuri.

— Să nu te apuci să faci vreo chestie de prost-gust! îl avertizează Anton pe amical lui. Uite, luni după-masă, la 5, îți bat la ușă și ne apucăm de treabă amîndoi. Într-o săptămîină te-am rezolvat! Numai să-mi dai adresa.

Dar luni la 5 Anton nu ajunge la ușa apartamentului. Nu apare nici a doua zi. Nici a treia. Nici a patra. Se întîlnesc însă la bar, ca de obicei, sîmbătă seara. Amicul îi amintește timid că l-a așteptat și ieri, și alaltăieri...

— Hai, măi, că n-au intrat zilele în sac! tună vesel Anton, apoi își reluă ideea: Și i-am scos exact în piața centrală, de a belit ghidul niște ochi uite-așa de mirare!

E sîmbătă seara. E veselie mare. Lumea rîde, ciocnește, vorbește. Un alt amic de la masă se plînge că are o problemă cu mașina și nu găsește un mecanic auto ca lumea.

— Ce mecanic auto? pufnește Anton. Ce mașină ai? Opel? Păi, din astea am demontat cel puțin două. Las' că vin eu la tine într-o zi și te rezolv. Ce să te mai încurci cu...?

Într-un colț, amicul cu apartamentul nezugrăvit se înecă cu băutura și tușește de cîteva ori.

» **Anton face parte din categoria celor care știu. Fie că e vorba de situația economică a României sau de dispariția tigrlui alb, de artefactele indiene sau de discriminarea sexuală, el știe întotdeauna cum stau lucrurile cu adevărat.**

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Despre jurnalismul neînsoțit de adjectiv

Jurnalismul „sportiv” este privit ca un paria al meseriei în multe redacții de ziare. Deși, la nivel declarativ, nimeni nu spune lucrul acesta pe față, sentimentul pe care îl încerci când îți faci meseria în domeniul respectiv e acela că în ceață îți suflă tot timpul un aer pîrjolit de condescendență. „A, voi aștia de la sport...” e o boală la fel de des întâlnită precum gripa: de la academicienii gomoși care văd în a scrie despre fotbal un fapt desuet, pînă la cocoane mîrgelate pentru care a-i lua un interviu lui Bănel Nicoloiță e, pe românește, un cacă.

În unele cazuri, ziaristii de sport au o problemă de imagine nu pentru că lor le-ar lipsi un background solid sau pentru că le-ar plăcea să spargă toată ziua semînțe în tribună. Jurnaliștii sportivi nu sînt, pe medie, nici mai mult, nici mai puțin pregătiți profesional decît colegii lor care se ocupă de „treburile serioase”. Nu, dar ei au o problemă pentru că se fac vizibili într-un domeniu patetic prin definiție, belicos prin declarații, pe scurt, unul extrem de expus, dacă nu, cel mai vizibil dintre toate.

Din toate aceste considerente, mă bucură prezența din ce în ce mai constantă a lui Cătălin Tolontan, redactor-șef al „Gazetei sporturilor”, la diverse emisiuni. Altele, cu totul altele decît cele în care apar Pinalti, Jiji sau Borcea. Aflat, acum cîteva săptămîni, în show-ul dedicat „mogulilor”, de la Realitatea

TV, Tolontan a avut, de departe, discursul cel mai rațional și plin de bun-simț dintre toți invitații prezenți acolo. Într-un șuvoi de truisme și considerații patetice despre cenzură și raporturile presei cu patronatul, Cătălin Tolontan a prezentat, fără of-uri, vocalize prelungite și pauze teatrale, argumente clare, susținute de date exacte. Deunăzi, la Antena 3, a dat o nouă mostră de jurnalism adevărat într-un studio în care se găseau Ion Cristoiu, Mihai Gădea și Victor Ciutacu, la o discuție „despre discuția” de la Televiziunea publică, pe subiectul etern al acestor ani – și, probabil, al viitorilor... – Traian Băsescu.

Este nevoie de asemenea „infuzii” ale unor indivizi încă nealterați de prezențe repetate în emisiuni despre politică. Chestiunea face bine și presei așa-zise, vezi Doamnel, „serioase”, cît și imaginii jurnaliștilor de sport. Aplaud prezența lui Cătălin Tolontan în talk-show-uri „la ordinea zilei”, în aceeași măsură în care am fost întotdeauna supporterul ideii de un jurnalist precum Cristian Tudor Popescu poate comenta meciuri de tenis sau poate apărea la emisiunea (deja istorie) a lui Ovidiu Ioanițoia. Dacă ești bun ziarist, nu contează nici măcar o sutime de secundă dacă rumegi, în mod constant, subiecte din politică sau din sport. Își faci sau nu-ți faci meseria. Restul e Băsescu sau Becali.

SIBIU JAZZ FESTIVAL 2007

Zece pentru jazz

Ceea ce-mi place la nebunie și mă atrage irezistibil, în fiecare an, la Sibiu Jazz Festival, este fantastica descătușare a publicului. Strigătele neașteptate, tropăiala care face podeaua să vibreze, ropotele de aplauze la solo-uri prelungite, această nemaîntîlnită exteriorizare a extazului. Chiar dacă știi că, probabil, mă voi strădui să nu clintesc nici un mușchi, concentrată la trepedul foto care, orice ar fi, nu trebuie să vibreze, mă duc mereu la Festivalul de Jazz însetată în aceeași măsură și de muzică, și de freamătul sălii.

Veronica Niculescu

Afișul lui Tara

Timp de zece zile, Sibiu a fost cuprins de febra jazzului. Sibiu Jazz Festival 2007, organizat de Fundația Pro Art Hermannstadt și aflat la a 37-a ediție, a deschis șirul festivalurilor cu tradiție și cu participare internațională, din Capitala Culturală Europeană.

Anul acesta, ne-am delectat cu o ediție specială, cu concerte, jam sessions, workshop-uri, tema fiind muzica de jazz și interferența cu alte genuri, precum folclorul, muzica simfonică, rock-ul, blues-ul sau hip-hop-ul.

Povestea muzicală a început vineri, pe 4 mai, cu o prefață vizuală: vernisa-

jul expoziției multimedia. Fotografii realizate la edițiile precedente ale festivalului, alături de afișe, printre care se remarcă cel creat în stilul său inconfundabil de graficianul Sorin Tara. Afișul lui Tara pentru Sibiu Jazz Festival 2007, în centrul căruia se tolănea un trup gol de femeie, nu avea să „circule în libertate” prin oraș, fiind un unic exemplar ce avea să troneze la expoziție.

Studentii ridică juriul

Festivalul propriu-zis a început cu Galele Studențești, organizate sub formă de concurs. Un concert exploziv, de cinci ore, în care pînă și membrii juriului au dansat. Intrarea a fost liberă, iar muzica răsună în afara cortului, astfel că la un moment dat s-a stat și în picioare. Atmosfera: ropote de aplauze la solo-uri, strigăte

AG Weinberger

extaziate, bătăi din picioare care cutremurau gradenele.

Seara a început cu Harmony, din Sibiu. Șapte fete și un băiat au încins atmosfera, mai ales cu piesele interpretate „acapella”. A urmat, tot din Sibiu, Lulia Constantin și Imperium Jazz Band, încurajați de prietenii ce-și strigau favoriții. Al Baroc avea să devină vedeta incontestabilă a serilor studențești, cîștigînd trofeul pentru Cel mai bun soloist. Tînărul de 15 ani, nepot al Aurei Urziceanu, a încîntat cu piese clasice precum *Georgia on my mind*. Membrii juriului au fost cucerți: Alexandru Șipa, președinte al juriului, purtînd un tricou

CITIȚI SĂPTĂMÎNA
VIITOARE ÎN REVISTAOBSERVATOR
CULTURAL

» În dezbatere: Neculai Constantin Munteanu, *Ultimii șapte ani de-acasă. Un ziarist în dosarele securității*. Texte de Bianca Burța, Ovidiu Șimonca și Valerian Sava.

» „Confuzia mi se pare utilă într-o societate pentru care toate lucrurile sînt clare”: interviu cu Rodrigo Garcia, unul dintre cei mai apreciați autori contemporani, venit în România la invitația Institutului Cervantes.

» Actualitate: Ștefan Borbely scrie despre Colocviul de Imagologie desfășurat la Miercurea-Ciuc, avînd ca temă *Imaginea maghiarului în cultura română*.

Konstantin Schmidt, directorul Fundației Pro Art Hermannstadt: „Am două mari regrete, după decembrie 1989. Unu: că nu m-am urcat în tren la 1 ianuarie, ca să plec din România. Și doi: că m-am apucat să fac această ediție”.

imprimit cu „100% jazz”, a sărit de pe scaun, aplaudind ritmat către sală și încercând să ia la dans o spectatoare.

Au urmat JazzBand din Timișoara, iar apoi Headliner din Cluj-Napoca, trupă jazz-rock ce avea să câștige Marele Premiu. Spre miezul nopții, pe scenă au urcat Academic Jazz Group din Iași și Acid Groove din Cluj-Napoca.

Weinberger, supărat

Pentru prima oară, festivalul a cuprins spectacole de zi pe scena din Piața Mare, care însă au avut de înfruntat capriciile vremii, dar și ale sibienilor. Cel dintâi concert gratuit în aer liber a fost sabotat de ploaie și de slaba mediatizare. AG Weinberger Blues Project a început să cânte pentru o sută de oameni, pe o ploaie mărunță. De pe scenă, Weinberger a spus: „Bună ziua! Bine ați venit, pe această ploaie ticăloasă și cu această organizare «minunată». Mulțumim că ați venit. De noi nu s-a scris de loc... O să cântăm 75 de minute, fiindcă așa prevede contractul”. Cu umbrelle în mână, tinerii au aplaudat și au fluierat, iar numărul lor avea să crească. Mai ales că ploaia a stat și a ieșit soarele. Următoarele concerte aveau să se bucure însă de o mai bună priză la public. Ajutată de o vreme mai bună, a doua zi, trupa Gloria a încins spiritele în Piața Mare, cînd frumoasa Mbela și apăsantele ei dansatoare au înnebunit sibienii cu ritmurile africane.

Maratonul „greilor”

Sibiu Jazz Festival s-a deschis pentru trupele consacrate, luni seara, în cortul albastru. În ciuda prețului mai mare ca în alți ani, de 30 de lei pe seară, gradelele aveau să se umple treptat, deși la începutul primului concert aveam impresia că voi rămâne singură pe rînd. Iar holul unde se vindeau tricouri, CD-uri, pliante și, bineînțeles, bere, avea să se umple ochi, în fiecare seară, de spectatori de toate vârstele. Și a început maratonul, un caleidoscop de stiluri, fiecare cu farmecul lui, încîntînd sutele de spectatori cu hituri sau cu improvizații ce sunau impecabil.

Konstantin Schmidt, directorul Fundației Pro Art Hermannstadt, organizator al festivalului, a criticat felul în care sînt tratați operatorii culturali. „Am două mari regrete, după decembrie 1989. Unu: că nu m-am urcat în tren la 1 ianuarie, ca să plec din România. Și doi: că m-am

apucat să fac această ediție”, a spus Schmidt. El i-a acuzat pe cei care gestionează programul Sibiu 2007 că i-ar fi creat o mulțime de probleme. De asemenea, a anunțat că a renunțat la colaborarea cu TVR, fiindcă prezența operatorilor deranja publicul.

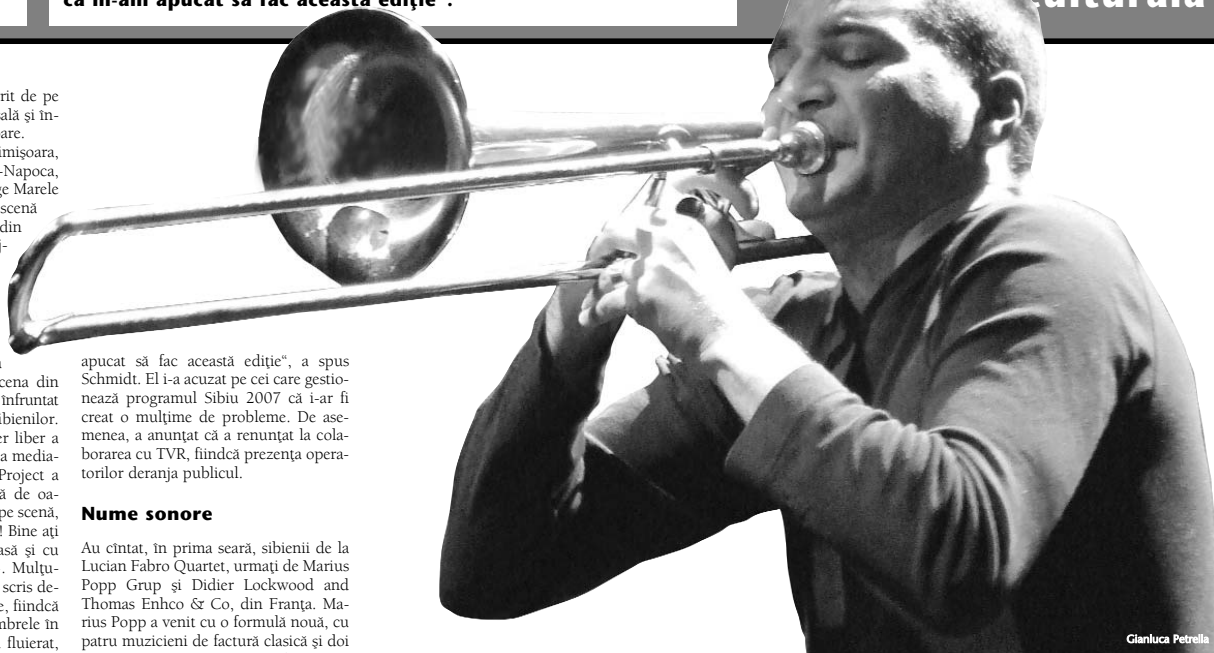
Nume sonore

Au cîntat, în prima seară, sibienii de la Lucian Fabro Quartet, urmați de Marius Popp Grup și Didier Lockwood and Thomas Enhco & Co, din Franța. Marius Popp a venit cu o formulă nouă, cu patru muzicieni de factură clasică și doi de jazz. Un moment inedit a fost interpretarea unei „jazz-manele”. Care, cu trei viori, un violoncel, un contrabas și un pian, a sunat dumnezeiește, fiind mai degrabă o „anti-manea”. Iar Didier Lockwood, care conduce la Paris un Conservator particular, a venit tot cu o trupă tânără, toți membrii fiindu-i foști studenți.

A doua seară l-a avut ca prezentator pe Virgil Mihaileu, venit la festival de la Lisabona, unde este director al Institutului Cultural Român. Au cîntat elvețienii Herbie's Explo 3000, urmați de trompetistul Enrico Rava, cel mai mare muzician de jazz al Italiei. Alături de Rava și-a dat sufletul pentru spectatori Gianluca Petrella, cîntînd la trombon ca un adevărat posedat de muzică.

Miercuri, alt moment de vîrf al festivalului: celebra Dee Dee Bridgewater a susținut un recital intitulat „J'ai Deux Amours”, sută la sută francez. Din Luxemburg, Capitală Culturală parteneră, a cîntat Gast Waltzing, fondator al Orchestrei Naționale de Jazz a Luxemburgului. Joi, Berti Barbera a concertat în Piața Mare, iar seara cortul a răsunat de jazz-ul tradițional al lui Archie Shepp's Born Free Band.

După alte zile în care nebulia muzicală a continuat cu ritmuri afro ale Kilimandscharo Dub et Riddim Society și Fanfara Mourcour în Piața Mare, și cu polonezii de la Zbigniew Namysłowski Quintet ori austrieicii Michaela Rabitsch & Robert Pawlik Quartet la Pavilion, festivalul se încheie duminică seara cu un nume de top: Vienna Art Orchestra.

Gianluca Petrella

SEXY DEE DEE ȘI HUIDUIELI PENTRU GEOANĂ

Dee Dee Bridgewater

Concertul lui Dee Dee Bridgewater s-a dovedit apogeul festivalului și unul dintre cele mai bune desfășurate în ultimii ani la Sibiu. Aceasta a susținut un recital cu cîntece franțuzești, în semn de recunoștință pentru țara ei adoptivă. În deschidere a avut loc însă un incident politic. Cînd directorul festivalului, Konstantin Schmidt, a salutat prezența în sală a „domnului președinte, președintele Mircea Geoană”, publicul a huiduit violent și a fost nevoie de minute pentru ca Schmidt să calmeze spiritele, cerînd spectatorilor să fie „europeni”. Criticul Alexandru Șipa, președintele juriului Galei Stu-

dențești, a părăsit sala strigînd: „Eu plec! Rămîneți dacă vreți!”. Pe hol, a declarat: „Este rușinos ce face organizatorul. Cei care au huiduit ar fi trebuit să aibă coloană vertebrală și să iasă din sală”. Mircea Geoană, aflat în oraș pentru un miting PSD din acea după-amiază, a precizat la finalul concertului că acest „mic gest de impolitețe, a fost ușor provocat, că așa e în politică, în vreme de campanie”.

Urcînd pe scenă imediat după huiduieli, Dee Dee a cucerit publicul imediat: „Și eu sînt ca voi, cînd vine vorba de politică. Politicienii trebuie să ne servească pe noi, nu noi pe ei!”.

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

CÎȘTIGĂTORII GALELOR STUDENȚEȘTI

» **MARELE PREMIU: Headliner, Cluj-Napoca**

PREMIILE INDIVIDUALE:

» **Vocal: Al Baroc, București**

» **Instrumental: Lucian Nagy, saxofon, Timișoara**

» **Premiul special al juriului și Premiul Casei de Cultură a Studenților: Harmony Sibiu.**

Al Baroc

Aproape peste noapte s-a ales praful de ceea ce Herbert Marcuse denumea ca fiind „efect erotic” al mișcărilor pentru drepturile omului, anti-război și hippie. În noiembrie 1969, locotenentul William Calley a fost găsit vinovat pentru camuflarea masacrului de la My Lai, unde trupe americane au măcelărit în mod absurd un întreg sat din Vietnam. În luna decembrie a aceluiași an, neîncrederea domnea de-o parte și de alta a frontului politic. La concertul anti-Woodstock de la Altamont, motocicliștii *Hells Angels* au înjunghiat mortal un negru din public, în timp ce pe scenă cei de la Rolling Stones cântau pur și simplu în continuare. Prin intermediul contactelor lor din ce în ce mai numeroase cu lumea interlopă, *Hells Angels* se situau tot mai des într-un anturaj criminal; s-au auto-ofert să lupte în Vietnam, ca unitate specială. Greil Marcus își amintește în renumita sa carte *Lipstick Traces: „Simțeam doar repulsie și distanță; simbolurile păcii purtate la vedere erau aproape la fel de respingătoare ca actul violent în sine”.*

Mișcarea gay

Marius Babias

În aceeași lună, poliția a pătruns în forță în locuința lui Fred Hampton, membru al Panterelor Negre, și l-a ucis în timp ce dormea, iar în Los Angeles Charles Manson și grupul său de aderenți, The Family, au intrat în casa actriței Sharon Tate, ucigând-o pe aceasta și pe oaspeții săi. Era doar începutul: au urmat masacrul de la Universitatea din Kent, afacerea Watergate, nașterea grupării teroriste *Symbiense Liberation Army*, care a răpit-o pe moștenitoarea unui uriaș imperiu media, Patty Hearst, Jim Jones și sinuciderea în masă a sectei „Templul Oamenilor” în orașul Jonestown din Guyana și scandalul *Cointelpro*. „Counter-Intelligence Program” (prescurtat *Cointelpro*) era o unitate specială a poliției federale americane (FBI) care opera cu mijloace ilegale (interceptarea convorbirilor telefonice, intrări prin efracție, răpiri). Printre cele mai mari succese ale sale se numără stărnirea de conflicte în interiorul mișcării Panterele Negre, a căror urmare a reprezentat-o asasinarea mai multor persoane.

Coming out

Dar nu a existat doar reculul. Mișcarea ecologistă și mișcarea gay făceau primii pași, femeile mergeau înainte, iar în 1973 Richard Nixon a generat în sfârșit retragerea trupelor americane din Vietnam. Data de naștere a mișcării gay o reprezintă noaptea dintre 27 și 28 iunie 1969, când poliția din New York a intrat prin o rază în „Stonewall”, un bar gay din Greenwich Village. Razia făcea parte dintr-o campanie antihomosexuală sistematică, însă de această dată clienții barului, instigați de travestiți, au răstos, mai întâi cu observații batjocoritoare și sloganuri Agit-Prop, apoi cu pietre și cioburi, azvîrlite în poliști. Scandalul s-a transformat în încăierare în toată regula (foto). Poliția a reușit într-adevăr să închidă „Stonewall”, dar homosexualii ieșiseră din ascunzătoare, unde nu s-au

mai întors niciodată. De la feministe au preluat tehnica de „consciousness raising”. De la promovarea drepturilor omului s-a ajuns rapid la afirmarea drepturilor homosexualilor, care nu mai șteau doar la găsirea unui loc în societatea existentă, ci la restructurarea acesteia din temelii. Ca o contracultură, homosexualii și lesbienele voiau „să construiască instituții comunitare pe baza participării democratice, universități libere, o presă liberă, comune, relații non-exploatatoare și de cooperare în societate”, după cum relatează Barry D. Adam în cartea sa *The Rise of a Gay and Lesbian Movement*.

Huey Newton, lider al Panterelor Negre, s-a declarat imediat solidar cu noua mișcare: „În această societate nimeni nu este dispus să le recunoască homosexualilor libertatea. Sînt poate cei mai oprimați indivizi din societate”. Printre antemerzătorii intelectuali ai mișcării gay se numără poeții generației Beat, mai cu seamă Allen Ginsberg, ca și Herbert Marcuse, Paul Goodman, Daniel Cohn-Bendit și Simone de Beauvoir. În 1971, Dennis Altman profetea optimist „sfârșitul homosexualilor”, întrucât „atunci cînd eliberarea homosexualilor va reuși, va dispărea și al lor *raison d'être*”. Altfel spus, Altman credea că eliberarea homosexualilor va atrage cu sine și sfârșitul categorizărilor orientate în funcție de sex.

În mod ironic, mișcarea de eliberare a homosexualilor a condus la o separare în mișcarea feministă. În cartea sa, *The Feminine Mystique*, Betty Friedan criticase deja sever homosexualitatea masculină ca fiind „inautenticitate scarbădă, imaturitate și promiscuitate”. În 1979, când scriitoarea Rita Mae Brown a propus formarea unui grup de interese al lesbienele în interiorul asociației de femei NOW, Friedan a denunțat propunerea ca fiind o „amenințare cu parfum de levănțică”, ce ar pune sub semnul întrebării credibilitatea feminismului. Brown a părăsit mișcarea NOW și în același an a întemeiat, alături de alte femei, gruparea *Radicalesbians*, iar teoreticiana

feministă Kate Millet și-a recunoscut deschis homosexualitatea în cadrul unei prelegeri ținute la Universitatea Columbia. Un an mai târziu, NOW accepta din nou, în mod oficial, lesbienele în rândurile sale. Ti-Grace Atkinson afirma: „Lesbianismul are pentru feminism exact funcția pe care o are partidul comunist pentru mișcarea sindicală.”

Sexul înseamnă viață!

Separatistele lesbiene și-au construit identitatea de gen în niște categorii esențialiste, biologice. Voiau să salveze o cultură proprie a femeilor de dominația de milenii a bărbaților. Atacurile lor împotriva patriarhatului îi vizau adeseori pe bărbații homosexuali, cel mai vulnerabil grup, care însă nu prea puteau să fie desemnați ca fiind principalii răspunzători pentru persistența patriarhatului, ci mai degrabă ca victime ale cultului masculinității și ale machismului. Anii '70 i-au împăcat pe homosexuali și pe lesbiene; astăzi nu trebuie să-și mai ascundă orientarea sexuală, constituind un puternic grup identitar în cadrul societății. Politicienii și intelectuali proeminenți își recunosc deschis homosexualitatea. Mișcarea gay a ajuns în mainstream, cel puțin în Vest. În schimb, în Europa de Est, homosexualii sînt, acum ca și înainte, ostraciizați, chiar dacă studiul serios pleacă de la premisa că la nivel mondial 5% dintre bărbați sînt homosexuali – deci și în Europa de Est. Cine vrea în Europa, trebuie să admită în sfârșit că homosexualitatea nu este o „boală”, o „blasfemie” sau o „perversiune”, ci parte a autodefinirii identitare a fiecărui individ. Noi, noua generație, trebuie să îngropăm definitiv constrîngerile și prejudecățile părinților noștri. Cînd eram puberi, mămica ne spunea: „De la onanie îți crește păr în palmă”. Opusul e corect: sexul, indiferent de orientare, e sănătos! Sexul e amuzant! Sexul înseamnă viață!

Traducere de Cristian Cercel

Artmania
15-17 Iunie 2007
SIBIU PIATA MARE

WITHIN TEMPTATION
MY DYING BRIDE
ANATHEMA
THE GATHERING
HAGGARD TAROT
IRIS CARGO
CELELALTE CUVINTE
VITA DE VIE

BILETE SE GASESC LA:
diver.ro dol.ro
BILETARO NAONAR MAGIA

SIBIU 2007
WWW.ARTMANIAFESTIVAL.RO

POWERED BY:
JURNALUL 24-FUN
DILEMA/CEC E Impresarii
METALMAN
SUNETE PROPERSON
MAGAZINUL
MAGAZINUL
MAGAZINUL

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL
DE CULTURĂ
SE ASCULTĂ PE:

www.supliment.
polirom.ro/
radio.aspx

O emisiune de
George Onofrei
și Anca Baraboi

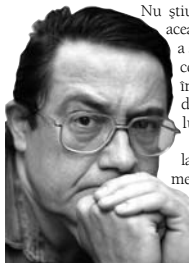
Intelectualii față cu sus

CRISTIAN TEODORESCU

„Să nu uităm de afacerea Dreyfuss”

Scritorul Cristian Teodorescu a fost rugat, pentru început, să comenteze poziția lui Gabriel Liiceanu.

Are nevoie președintele de sprijinul unui intelectual de marcă pentru a-i atrage atenția că sînt mulți și răi aceia cu care se luptă?

Nu știu dacă președintele are nevoie de această vizită, dar dacă Gabriel Liiceanu a simțit nevoia să i-o facă, nu văd de ce trebuie să ne punem tot soiul de întrebări de tipul „Ce caută Liiceanu de partea lui Bănescu?”. E opțiunea lui Liiceanu. Cred că oricare dintre noi, intelectual sau nu, are dreptul la opțiune. Faptul că Gabriel Liiceanu merge să îl viziteze pe președintele suspendat e o chestiune personală. După părerea mea, foarte bine că s-a dus, iar în ceea ce privește atitudinea de tip „intelectuali

trebuie să spună în primul rînd nu”, aș spune să nu uităm de afacerea Dreyfuss. Atunci, aștia care ar trebui să stea deoparte, au izbutit să răstoarne o decizie, un blam aruncat de guvernul Franței din acea perioadă asupra unui amărît de locotenent care a fost acuzat de înaltă trădare și trimis undeva în colonii să facă pușcărie. E un lucru la care trebuie să ne gîndim atunci cînd cerem intelectualilor să spună doar nu. E adevărat acum că oricare dintre cei ce îl vor vota pe Bănescu vor spune tot nu, dar mai e ceva acum: intelectualul e un om cu drept de vot și nu ar trebui să stea deoparte. Faptul că s-a semnat un apel pentru Bănescu reprezintă o atitudine pe care nu văd de ce am condamna-o, atîta vreme cît ea nu reprezintă rezultatul unor calcule politice, ci al unor atitudini în favoarea unui personaj politic – controversat, așa e – în perioada în care el începuse să se clatine. Drept dovadă că a fost și suspendat.

Nici eu nu am semnat acel apel inițial pentru că eu nu mai cred în apeluri, ci cred că fiecare dintre noi trebuie să își spună răspicat punctul de vedere. Că din cînd în cînd o astfel de scrisoare mai apare și face valuri, cu atît mai bine! Dar această scrisoare a dovedit că semnatarii ei au adulmecat faptul că pe Bănescu îl paște suspendarea.

COSTI ROGOZANU

„De multe ori, par membri PD”

Ai postat pe blogul tău un text despre păcatele intelectualilor. Care ar fi acestea?

Unul dintre păcate e clar: avem foarte puțini intelectuali. E evident că există o hipnoză din partea acelor care oricum au o oarecare recunoaștere publică exercitată de televiziuni. Avem mulți intelectuali care cred că este esențial să apară la televizor și mai puțin important să scrie cărți. Iar apoi, știm foarte bine că intelectualii se recrutează din mediul universitar, iar mediul universitar românesc a ajuns să fie un fel de apendice al unei slujbe din cauzele bine știute: ori sînt circuite închise, ori salariile sînt mult prea mici pentru tinerii universitari. Prin urmare, nu există nici performanță, iar așa-ziii intelectuali nu se mai pot susține prin propriile lucrări, prin propria pertiniență. Ar mai fi un monopol pe care l-am mai discutat și în carte (*Agresiuni, digresiuni, Polirom, 2006*), al unui anumit grup de

intelectuali masați în jurul Grupului pentru Dialog Social, care în anumite situații sînt foarte onorabili, iar uneori devin tiranici.

Ți se pare că de la acel apel care prefigura suspendarea și pînă acum, cînd sîntem în plină suspendare s-a schimbat ceva în discursul acestor intelectuali?

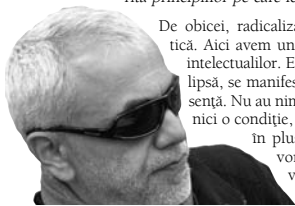
Nu. A rămas cam același ton, intelectualii care sînt mai apropiați de zonele anti-Bănescu tac, iar intelectualii care sînt mai apropiați de Bănescu – instituțional sau doar cu inima – vorbesc mult prea patetic despre acest subiect. De multe ori par membri PD, ceea ce nu e în regulă.

BOGDAN GHIU

„O inflamare de semnături și nimic mai mult”

Asistăm cumva la o radicalizare a intelectualității, care e dispusă să îl urmeze pînă la capăt pe Traian Bănescu datorită principiilor pe care le susține?

De obicei, radicalizarea înseamnă critică. Aici avem un spectacol jalnic al intelectualilor. Ei se alipesc ca parte lipsă, se manifestă mai mult ca absență. Nu au nimic de spus, nu pun nici o condiție, nu lămuresc nimic în plus. Vorbesc, dar nu vorbesc deloc cu cuvintele lor, sînt pur decorativi – e o

inflamare de semnături și nimic mai mult. Mi-aș fi dorit o negociere, o precizare, o sfătuire publică, o moșire a lui Traian Bănescu. Eu îl văd ca pe un personaj încă cu potențial, dar impur. El trebuie ajutat să devină un adevărat om de stat. Este încă mult prea mult politicianism în intențiile lui bune. Or, aici cred că ar trebui să intervină intelectualii. Ei se reped cumva necritic, iar o radicalizare necritică mi se pare a fi o contradicție în termeni.

Ați fost invitat să semnați celebrul Apel?

Nu. Vedeți, listele sînt întotdeauna închise încă de pe vremea dizidenței anticeaușiste. Este o acțiune în cerc restrîns, deși larg.

ARGUMENT

Dosar realizat de
Anca Baraboi și George Onofrei

Dacă lumea politică s-a împărțit clar în două tabere în chestiunea Referendumului din 19 mai, intelectualitatea pare unită în jurul președintelui suspendat. O atitudine prezervabilă, pentru că ne amintim de

celebrul Apel pentru susținerea lui Traian Bănescu inițiat acum cîteva luni de membrii Grupului pentru Dialog Social (GDS). Un nou apel, de această dată și pentru o participare masivă la vot, a fost lansat pe 6 mai. Directorul Editurii Humanitas, Gabriel Liiceanu, a mers chiar la sediul de campanie al lui Bănescu

LIVIU ANTONESCI:

„Nu mai pot fi fa

Vă propun să pornim de la celebra scrisoare de sprijin a lui Traian Bănescu inițiată de intelectualii grupați în jurul revistei „22”. Ați semnat-o?

Nu, am și scris un articol în „Cotidianul” în care explicam de ce nu o semnez. Spuneam că, pentru mine, intelectualul e mai important prin funcția sa critică decît prin funcția sa de a sprijini o persoană. Eu cred că politica românească este prea personalizată, ar trebui să ne mai gîndim la instituții și la proceduri, și mai puțin la persoane – ele ar trebui să fie mai puțin importante. Din păcate, știu că lucrurile nu merg așa pentru că avem o Constituție imperfectă. Boala conflictului de la noi stă în Constituție. Pînă nu ne vom hotărî ce fel de republică vrem, care sînt raporturile dintre instituții, scandal va fi. Nu a fost scandal între domnul Iliescu și domnul Văcăroiu pentru că cel din urmă era pseudonimul de premier al celui dintîi. Pe de altă parte, deși intenționam să nu mai merg la referendum și am zis că în 2004 am votat pentru ultima oară răul cel mai mic, ce-am văzut la televizor în ultima vreme m-a înspăimîntat. Cînd am urmărit îmbrățișarea dintre Marko Bela și Corneliu Vadim Tudor, m-am decis să merg la vot și să optez pentru Bănescu. Mi se pare mai puțin rău el decît o coaliție imposibilă din punctul meu de vedere.

Acesta să fie și argumentul intelectualilor care au semnat acel apel?

Nu, eu citesc și ce scriu ei. Ei sînt fanatizați, eu nu mai pot fi fanatizat politic.

Folosiiți un cuvînt foarte dur!

Da, pentru că eu îi cunosc pe toți. Îi știu și pe domnul Iliescu, și pe domnul Constantinescu, și pe domnul Bănescu, nu-mi fac iluzii. Poate că voi merge pentru ultima dată la vot dintr-un asemenea motiv: atîta vreme cît Bănescu va fi președinte vom afla ce mai fură și ceilalți. Într-un fel, ei se supraveghează unii pe alții. Nu era bună situația de pînă în 2004, cînd PSD-ul era foarte unit și nu aveai cum să afli ce se fură. Eu zic că-i foarte bine să

se întorcă domnul Bănescu la Cotroceni, pentru că așa se va fura mai puțin și la Golden Blitz, și la Guvern.

Revenind totuși la intelectualii – să fie susținerea unui om politic un semn bun, de sănătate?

Nu, cînd intelectualii ajung să semneze ceva „pentru” avem o situație anormală. Eu am trecut printr-una în 2000, cînd

Suspendarea președintelui

pentru a-l asigura de susținerea sa. Am pus în dezbatere pe 4 mai, în emisiunea „Suplimentul de cultură” de la Radio Iași, tocmai susținerea de către intelectualitate a unui personaj politic. În studio s-a aflat scriitorul Liviu Antonesei. Au mai intervenit telefonic scriitorul Cristian Teodorescu, șeful secției de cultură

de la „Cotidianul” și redactor-șef al ediției în limba română a revistei „Le Monde Diplomatique”, criticul literar Costi Rogozanu, editor-șef al „Cotidianului de week-end” și scriitorul Bogdan Ghiu. Vă prezentăm în această ediție a „Suplimentului de cultură” o transcriere a dezbaterii organizate în studioul emisiunii noastre.

fanatizat politic”

Ce părere aveți despre refuzul domnului Andrei Pleșu de a semna, de exemplu?

Păi știm și de ce. Au mai fost oameni care au avut obiecții la text și care nu au fost luați în considerație, domnul Alexandru Călinescu de pildă. Dar a semnat, mă rog. Însă pe lista aceea sînt membri de partid! Poți să fii intelectual independent și să te asociezi cu alți intelectuali independenți chiar pentru susținerea unui om precum Traian Băsescu. Dar erau cam mulți membri ai Partidului Liberal Democrat între semnatori. Eu, de pildă, cînd îl văd pe domnul Flutur aștept să zboare mai degrabă decît să conducă ceva în România, știu cam ce timpnenii a făcut. Iar domnul Stolojan e complet depășit, rolul său istoric a fost de premier al lui Ion Iliescu într-o situație de criză.

Li s-a reproșat de multe ori intelectualelor tocmai lipsa unor dezbateri reale. Sînt unele voci care susțin că implicarea acestora în politic ar fi doar pentru imagine. Cum comentați?

Eu nu vreau să fac procese de intenție. Dacă o fac pentru imagine, e regretabil. Aș fi sperat măcar în sinceritatea gestului, asta l-ar fi credibilizat măcar.

Parafrazîndu-l, nu cu multă plăcere, pe Dan Voiculescu, dumneavoastră ce ați făcut pentru poporul român, domnule Liviu Antonesei?

Eu nu am făcut nimic pentru poporul român, nu mi-am propus să salvez neamul românesc dacă nu este în stare să se salveze singur. Am încercat să fac cite ceva pentru mine, pentru literatură, pentru familia mea, prietenii mei, să scot o revistă... Chestia asta cu poporul e abstractă, sună la fel de timpit și la Voiculescu, și la Băsescu. Aici nu e vorba de popor, președinția e o slujbă și ea. Să fii scriitor să zicem că e un dar. Dacă oamenii își fac treaba bine, nu au nimic de făcut pentru popor. Pentru popor se face de obicei din gură, iar pe cel care declară asta, îl suspectez deja că nu face nimic.

Președintele suspendat, Traian Băsescu, alături de reprezentanți ai societății civile și ai mass-media, a participat la o dezbatere organizată de Grupul pentru Dialog Social la sediul GDS din București, marți, 8 mai 2007

© FOTO: Dragos Stoica / Newstr

Cine-i mai ascultă?

Liviu Antonesei

„Aici să nu ne facem iluzii, puțin le pasă! Opiniile intelectualilor sînt pentru intelectuali, pentru o poșghită subțire de oameni cultivați, pentru politicieni – asta-i bine că au devenit sensibili la lucruri de genul acesta. Dar asta nu înseamnă că interesează mai mult de 10% din populația țării opiniile lor, restu-și vede de treabă – de ce ar trebui să fie obsedată de intelectuali sau de politicieni? Aici avea dreptate Costi Rogozanu: punem prea multă pasiune! Dacă după 18 ani după ce am scăpat de comunism noi facem politică tot cu pasiune, iar nu cu rațiune, nu-i bine. Mi se pare la fel de greșite și pasiunea susținătorilor României Mari, și pasiunea susținătorilor lui Băsescu. Nu sîntem în stare să votăm și rațional? Eu am găsit un motiv rațional pentru care să îl votez acum pe Băsescu, la fel cum găsisem acum ceva timp un motiv rațional să nu mai merg la vot. Între timp, contextul s-a schimbat, nu m-am îndrăgostit de Băsescu, nu mă voi îndrăgosti nici de cei 322.”

Costi Rogozanu

„Nu cred că-i mai ascultă sau, dacă o fac, îi ascultă greșit. Eu nu am nevoie de un intelectual ca să îmi aducă un plus de isterie pe lângă Cristian Tudor

Popescu, spre exemplu. Cînd am citit acea scrisoare, am aderat la ea pentru că fundamentul mi se pare bun, sînt de acord cu multe lucruri expuse acolo. Dar nu cred că trăim o situație asemănătoare cu aceea din anii '90, nu cred că e nevoie să începem ca în Polonia, după 17 ani, să ne trezim și să radem securității. Nu mai e timp pentru asta, vom da de alte abuzuri în loc să ne vedem de treburi. Ce s-a întîmplat cu CNSAS-ul? Ce mari descoperiri s-au făcut? Dau un exemplu care îmi este apropiat – s-a descoperit că a fost mare turnător Carol Sebastian. Da, a fost o greșală de tinerețe, iar acum a fost mazilit de toată presa românească. Sînt lucruri din astea absolut aberante. Totul trebuie anunțat, dezbătut, nu avem nevoie de isterie.”

Bogdan Ghiu

„Păi noi nu facem decît să întărim mesajul popular acum, care pare a fi – deși chiar și aici lucrurile nu pot fi evidente – pro Băsescu. Ocazia acestui referendum ar trebui să fie un nou contract social, un nou contract politic. Prolungirea somnambulică a vechiului mandat înseamnă «să ne lăsam făcuți», folosind alte idiomuri. Noi, intelectualii, participăm, dar aceasta este o gregaritate de elită.”

CULESE DE PE „FLUX”

Intelectuali și apropiați ai lui Băsescu, la sediul de campanie din Vasile Lascăr

NEWSIN, 26 APRILIE – Directorul Editurii Humanitas, filosoful Gabriel Liiceanu, rectorul Stere Gulea, dar și fiica cea mare a președintelui, Ioana Băsescu, și secretarul general al PD, Vasile Blaga, l-au vizitat, joi (26 aprilie – n.r.), pe Traian Băsescu la sediul de campanie din Vasile Lascăr.

„Am fost curios să știu ce gînduri are președintele, cum știe să se apere de jocurile murdare”, a spus Liiceanu, semnat al unui apel pro-Băsescu al unui număr de peste 50 de intelectuali. El a afirmat că președintele „este foarte calm, foarte bine dispus”. „Sigur că lumea își va da seama că nu-i o glumă ce urmează și că majoritatea vor înțelege că e vorba de calitatea vieții lor”, a adăugat el.

Intelectualii cer populației să vină la vot

BUCUREȘTI, 7 mai (MEDIAFAX) – Mai mulți intelectuali au semnat un apel în care își exprimă îngrijorarea față de situația politică a țării și cer populației să participe masiv la vot, pentru „a bara eficient unele tendințe autocratice ale majorității parlamentare și guvernamentale actuale”. Semnatarii apelului, printre care se numără Andrei Pleșu, Monica Lovinescu, Gabriel Liiceanu, Mircea Cărtărescu, Vladimir Tismăneanu, acuză tendința unor autorități de a ocoli sau încălca principiile și practicile statului de drept și ale democrației.

P.S.: De remarcat că acest apel a fost semnat și de intelectuali care nu se regăsesc în lista celui anterior, precum Andrei Pleșu și Liviu Antonesei.

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

Elevă silitoare, Carpen Carmen ridică două degete și zise, ridicându-se ea înșăși de pe scaun: vă rugăm, domnule profesor, să ne vorbiți, cum ne-ați promis acum o clipă, de problema Evola-Gourmont.

Cam fără chef, Vasile Elisav, care-și uitase, între timp, marea și vrednica vocație (cea pedagogică, desigur), începu prin a le spune celor două discipole și prietene, ritos, că nu există niciun diferend, niciun conflict de ordin dihotomic, „nicio dihonie, dacă vreți, între dnii Julius și Rémy, cu condiția să nu-ncepem, iarăși, să jucăm *rummy* sau să fredonăm”.

— Dom profesor, parcă e o poezie, zise, cu aplomb, Nora Aron, una cu subiect exotic, de Coșbuc...

— Exotic și erotic, preciză Carpen Carmen.

— Corect: exotico-erotic, fu de acord Nora Aron... Intitulată, poezia, *Puntea lui Rumi*, dacă nu mă-nșel.

— Nu văd legătura, stai jos, zise Vasile Elisav, cu toate că Nora Aron nici nu se clintise de pe scaun.

— Este o poezie, continuă Carpen Carmen, ridicând două degete (sau nu), despre virtutea feminină, noțiune cam oximoronică, de altfel, dacă *virtute*, lat. *virtus*, provine de la *vir*, „bărbat”.

— Fapt pentru care, de altminteri, o completă Aron pe Carpen, „puntea lui Rumi”, înțeleptul indic...

— Înțeleptul indic, hm, hm, făcu Vasile Elisav.

— E o licență, dom profesor, de origine eminesciană, nu se pierdu cu firea Carpen. Subiectul indic se pretează, la Eminescu, ca și la Coșbuc, la astfel de las-cive echivocuri.

— Fără să fie lubric, precă bănuie, decât grație unui *acte manqué*, continuă Aron neintrebată, poetul nostru național pare să pună degetul pe rană, *en défiant le citoris*.

— Ba chiar și *en le défiant*, insinuă Vasile Elisav.

— De fapt, ceea ce vream să spun, reveni Carpen în discuție, ușor împurpurată la chip, ca și Aron, e că această „punte a lui Rumi”, ca ordalie a virtuții feminine, e absolut inoperantă.

— Muieretel din bucata lui Coșbuc, ce este, pare-se, o prelucrare, o boicotează, adăugă Aron, riscând să fie acuzată, în plen, de antifeminism. Sau, cel puțin, de *weibliche Selbsthaß*.

— Mai virtuos, mai pudic vreau să zic, e, dom profesor, spuse Carpen Carmen, nu altul decât... ritul dintr-un *Creion* al lui Arghezi. Îl cunoașteți?

— Te referi, probabil, la acela (căci Arghezi, după cîte știți, n-are un singur text intitulat *Creion*) care începe cu aceste versuri: „Trecînd pe puntea-ngustă/ Dintr-un secret imbold/ Cu mîna prinsă-n fustă/ Și-o suie pînă-n șold// Genunchii, copti ca grîul/ Duc somnului prinos./ Fără-ndoială, ritul/ Își lasă pleoapa-n jos...”

— Ajunge, îi tăie elanul liric Nora Aron acestui „diac tommatic”, care era Vasile Elisav, cerîndu-i imperios să le explice de ce anume între Julius și Rémy n-ar fi o foarte mare diferență.

— Deoarece, dacă tratatul celui dintîi ar fi purtat numele trivial de *Fizica sexului*, de pildă, iar al celuiilalt, nobilul nume de *Metafizica amorului*, să zicem, diferența dintre ei ar fi fost una într-adevăr majoră, iar Julius și Rémy, de-a binelea ireconciliabili. Numai că mezii și extremii: *Fizică* vs. *Metafizică*, respectiv *Sex* vs. *Amor*, se reechilibrează reciproc și, fără a intra cu totul, totuși, într-o sublimă armonie, nici dizarmonici nu mai sînt.

(Continuarea în numărul următor)

Nu mi s-a prea întîmplat să-l simt pe Ioan Es. Pop atît de entuziasmat din pricina unei proze românești *in progress*. M-a sunat, spunîndu-mi: *Bătrîne, ne-a dat Lăcustă în foileton un roman formidabil, un fel de Moskova-Petuški...* Totul perfect pînă aici. Pînă în sîmbăta în care am început să citească acest roman. Nu vreau să folosesc cuvinte mari, chiar mi-e teamă s-o fac, pentru că l-am cunoscut pe omul Ioan Lăcustă (care m-a avertizat foarte clar că m-ar desconsidera dacă aș uza de anumite categorii ale superlativului)... E o sarcină difilă, fiindcă nu poți rămîne rece după lectura unei asemenea cărți.

SubText

„Mare este geniul durerii și priceperea naște în împrejurări grele” – Ovidiu, *Metamorfoze*, Cartea a-VI-a

Bogdan-Alexandru Stănescu

Îl cunoașteam pe Ioan Lăcustă de pe băncile facultății, cînd îl considerasem una dintre cele mai stranii apariții din volumul *Desant 83*: era mai în vîrstă decît colegii săi, aplica cu obstinație postmodernismul ca la carte, însă un anumit ingredient prezent în textul său îl distinge de restul celor prezenți în volum: pregnanța dimensiunii umane a scriiturii. Naratorul său, chiar dacă evolua în sfera conceptului aplicat de *odstranenie*, păstra întotdeauna un grăunte familiar, părea că vorbeste de undeva de foarte aproape. Și, totuși, era un narator plin de o rectitudine supraumană (încă nu mi-am dat seama cum reușea să transmită această senzație). E un paradox ce îl însoțește pe Ioan Lăcustă în tot ce scrie: atît de apropiat cititorului, dar foarte îndepărtat prin perpetua sa ascensiune pe versantul moral al existenței.

Luminare e mai puțin roman decît mărturisire, e mai puțin mărturisire decît pur act mistic. Simt această carte ca fiind profund autobiografică. Respiră prin toți porii hîrtiei suferință, împăcare, remușcare, o permanentă confruntare între *Livresc și Viață*, înfruntare ce nu face decît să nască un hibrid monstruos... Textul. Text este relația iluzorie dintre doi oameni, căci fiecare aparține propriei pagini, text este credința că viața poate avea un sens, că faptele se pot înlăntui într-o desfășurare logică pe care o putem determina... Există doar o logică externă, iarăși textuală...

Un roman al deformării

Începutul cărții lui Ioan Lăcustă mi-a amintit de incipitul *Sărmanului Dionis* (...și tot astfel, dacă

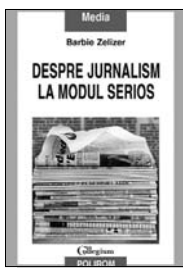
închid un ochi văd mîna mea mai mică decît cu aîmîndoi. De aș avea trei ochi aș vedea-o și mai mare, și cu cît mai mulți ochi aș avea cu atîta lucrurile toate dimprejurul meu ar părea mai mari)... nu cred că este o simplă coincidență... autorul *Luminării* a fost și rămîne un textualist pur-sînge, un împătimit jucător „de cărți”. Iată cum își începe naratorul discursul său, pe care-l va relua, în final, în cheie oarecum tragică: „Desfuzii o sticlă de vin sau, și mai bine, de șampanie, îl spuneam prietenului meu, și arunci undeva dopul. Bei două-trei pahare și, cînd vezi să o astupi iarăși, cu dopul ei de adineuri, constai că el nu se mai potrivește. Bine, gîndești, dar e de la această sticlă! Ei, și? Gîndești tot tu, trecînd de partea cealaltă, a dopului. De ce n-aș avea și eu, dopul, împotriva mea?” Ei, sinteți de acord că este aceeași temă, interpretată grav, apoi în „joacă”? Deși joacă ține în cazul acestui text nu mai mult de 10 pagini. Avem în fața ochilor un roman al deformării: ni se dau mai multe alternative – deformarea se poate datoră istoriei cosmărești, se poate datoră oame-niilor-text din jurul naratorului sau se poate datoră evoluției naturale a textului-narator.

Există un centru (mobil, bineînțeles) al romanului: punctul în care naratorul ezită în fața intrării de la Gamberin, după o noapte cruntă de beție. La masa sa obișnuită se află o pereche de orbi care se alintă, într-un limbaj misterios, lingînd fiecare celuilalt lobul urechii. Acest centru mobil va reveni, din ce în ce mai des, mai plin de semnificație, pînă la sfîrșitul cărții. Este centru care face legătura între toate textele (amintirile) ce formează o viață. Ca s-o spun mai pe sleau, romanul, cu mici derapaje, străbate teritoriul beției extreme, îl depășește, apoi se întoarce la început, închegînd un cerc hermeneutic, perceptibil și descifrabil doar cu ajutorul cheii-ubire. Este descrisă într-un mod absolut uman, lipsit de stridență, mizeria vieții de zi cu zi în societatea socialistă multilateral dezvoltată. Și mai este povestea unui om care a ales să lupte în felul său...

Aici e situat chiar începutul: graba spre o ședință a viitorilor comușiști din facultate, plină de promisiuni, va devia într-o izbucnire rebelă, ce conduce firul

SEMNAL

Barbie Zelizer, *Despre jurnalism la modul serios. Știrile din perspectivă academică*, traducere de Raluca Radu, colecția „Collegium. Media”, Editura Polirom, 280 de pagini, 26.95 lei

Rezultat al unui laborios efort de documentare, volumul constituie un important instrument pentru toți cei care „iau jurnalismul în serios”. Dovedind că mass-media pot reprezenta un cîmp de cercetare deopotrivă provocator și elevat, autoarea inventariază, opune și intersecțiază diversele perspective științifice dinspre care s-a studiat pînă acum jurnalismul, oferind o excepțională analiză critică. Prin identificarea unor zone care unesc mai multe discipline sau sint explicit interdisciplinare în examinarea jurnalismului, această carte oferă o modalitate mai complexă de a reconsidera o mare parte din literatura de specialitate existentă.

Miguel de Unamuno, *Jurnal intim*, traducere, note și cuvînt înainte de Sorin Mărculescu, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 304 pagini, 23.95 lei

„Documentul cardinal ce rezumă această etapă de «smerenie» în «agonia religioasă» a lui Unamuno (octombrie 1897-ianuarie 1902) îl reprezintă cele cinci caiete, de dimensiuni inegale, publicate mult timp după moartea autorului, abia începînd din 1957, de către A. Zubizarreta. Acest *Jurnal intim* concentrează toate nuanțele frămîntărilor religioase ale lui Unamuno, aceleași în fapt din copilărie și pînă la sfîrșitul vieții, dar cu accent, în aceste pagini, mai cu seamă pe valorile pur catolice, pe care ulterior le va contesta parțial sau și le va revizui, precizîndu-și pozițiile, în două cărți extrem de influente: *Del sentimiento trágico de la vida* (1912) și *La agonía del cristianismo* (1925) pentru a nu mai vorbi și de răscolitorul poem de ample dimensiuni *El Cristo de Velásquez* (1920) sau de ultimul său roman, naratie despre «sentimentul tragic al existenței cotidiene», *San Manuel Bueno, mártir* (1933).” (Sorin Mărculescu)

Textului în chiar inima întinericului: prima beție solitară, plină de o savoare pe care numai cei ce au practicat-o pot pricepe... Cel ce bea conștient, programatic, își pierde umanitatea așa cum o percep ceilalți: pielea i se desprinde de pe trup, el devenind pur text, temporalitate, timp unic, timp ce dăruiește...

De aici, textul își țese singur firele, bețiile devin o lungă Beție, iubirile devin un lung șir plictisitor de dezamăgiri (de multe ori autoprovocate), comunismul lasă loc măreței perioade post-decembriste... Și, de fiecare dată, asemeni unei teme muzicale, se revine la punctul în care naratorul ezită în pragul berăriei Gambrius, privind cei doi orbi care-și ling urechile, scenă de film suprarealist.

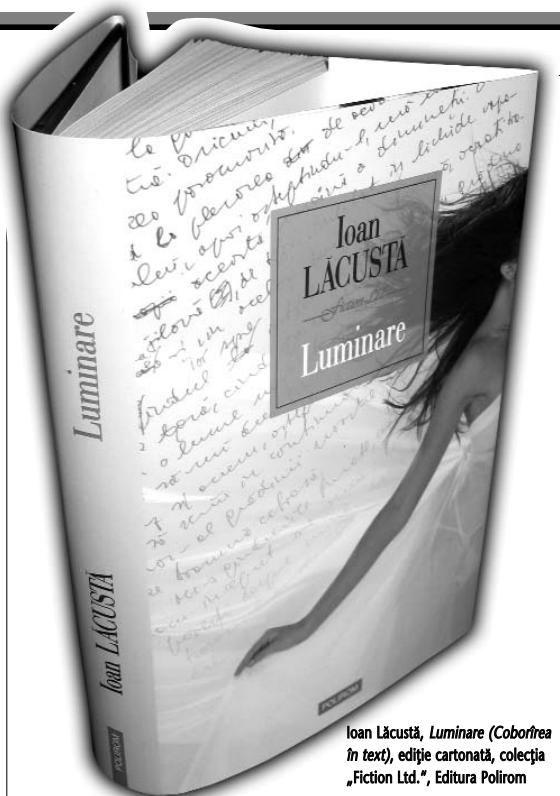
Pasiunea cu care naratorul bea nu este altceva decât o îmbrățișare plină de voluptate a Morții, o alunecare semi-conștientă întru Luminare, o Luminare despre care acesta nu știe nimic pe moment, dar care-și promite intrarea triumfală/blindă în scenă.

Asiști la derularea unui Text real, care te văduște de iluzii

Ce este textul? Textul ar putea fi alunecarea în propria viață, puterea de a înregistra cu detașare amuzantă (care nu exclude uimirea în fața ingeniozității „punerii în pagină”) decorul și propria evoluție într-o poveste ce te privește din ce în ce mai puțin. Imaginea naratorului privindu-se din afară este o fantomă bîntuind romanul înainte și înapoi. De altfel, scena recurentă a ezitării din pragul circumștii este mereu (cu excepția primei relatări) filmată oarecum din spatele protagonistului.

Luminarea lui Simion, naratorul, nu este altceva decât coborrea în infernul textual al propriei vieți. Iubirile sale, în special cea cu Ester (un alt centru al textului) sînt ratări pe drumul către luminare. Există ceva în afara voinței, un drum care necesită la fel de multă abnegație precum o viață „normală” o cere. Personajul lui Ioan Lăcustă își anticipează actele ratate sau, de ce nu?, și le provoacă (diferența nu este prea mare)...

„Am fost pus, fără să-mi dau seama, ani mulți în starea de a alege. Am avut șansa de a putea alege, în experiențele multor ani, între tîna Bibliotecii și libertatea Crîșmei. Alegere grea, cu multe dureri, cu zăbucimul sufletului meu nehotărît, cu ademeniri felurite. Am ales în cele din urmă, cu o alegere venind din afara mea. Fără durere, fără zăbucim, fără tulburări. Liniștită, împăcată, supusă.

Ioan Lăcustă, *Luminare* (Coborrea în text), ediție cartonată, colecția „Fiction Ltd.”, Editura Polirom

Alegerea frunzei care în cele din urmă cade. Chiar dacă alegerea a fost făcută, Biblioteca rămîne un spațiu la care se revine mereu în roman (Ioan Lăcustă practică aceste variațiuni pe temă cu o voluptate deosebită). Poate pentru că Biblioteca este spațiul revelației: scrisul nu multiplică textul, ci smulge hălci din el. Trăirea vieții cu acea detașare „cinematografică” despre care vorbeam este singurul mod de a hrăni organismul textual. De aici și permanenta pendulare între cele două spații sacre. Sînt sigur că va suna ca o banalitate, însă această este adevărul ascuns și în textul de față: nu există ratate, doar răscruci. Orice cale ai alege, drumul va ascunde bucurii pe care trebuie să le descoperi. Chiar nedescoperite, ele rămîn acolo, în pliurile Textului.

Romanul lui Ioan Lăcustă aduce, pentru mine, ceva cu totul „nou”: problema tipului moral. Poate că vi se pare un subiect demodat, însă tocmai faptul că ne uimește problematizarea aceasta demonstrează cit de mult ne-am îndepărtat de subiect: naratorul *Luminării* nu

judică, dar are puterea de a spune „...le urmăream scrisul. Și, aproape instinctiv, știam, prevedeam care va face într-adevăr ceva și care doar se va preface. A fost multă impostură și era și atunci, în urmă cu 30 de ani, la fel de agresivă, de tînoasă și de lîhnită ca și acum. Anii scurși n-au îmblînzit nimic, n-au cizelat nimic. De aici și ezitarea mea. Lunga mea așteptare plină la a publica ceva. M-am îndoit permanent dacă eu am caracter. Dacă sînt un ins moral. Dacă pot urma, cit de cit, o minimă conduită morală”. Lășind la o parte orice convenție naratologică, mă întreb citi dintre scriitorii contemporani își mai pun, intîm, această problemă „depășită”...

Romanul lui Ioan Lăcustă lasă un gust amar: asiști la derularea unui Text real, care te văduște de iluzii. Extrem de bine scris, sustinîndu-și „tezele” prin anecdotic percutant, sfîșietor și nu rareori ironic, uman pină-n măduva oaseilor, pare, în peisajul actual, o vioară într-un cor de schelălăii.

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Mi-am amintit...

Mi-am amintit de Mihai Vlad Crețescu... Poza lui o țineam pe masă, sprijinită de o cană de teracotă, la Dolhasca... După ce îmi arsesem poeziile, pe la vreo 18 ani (locuiam în Iași), din cauza unui conflict stupid cu maică-mea (nu lăsase să intre pe cineva, cred că pe o studentă de prin anul doi, Florina... o mințise că nu sînt acasă!), disperat că am pierdut tot, mi-am refăcut din memorie cîteva versuri... le-am dat unei fete pe care o iubisem... ea le-a arătat unui coleg de-al ei de la filologie (Tanasachi... și dînsul, dar asta am aflat mai tîrziu, era din Dolhasca... tatăl lui avusese o moară acolo!), iar acesta le-a pasat lui Crețescu. Mihai Vlad Crețescu s-a prezentat imediat și i-a țînut un spîci lui taică-meu, căutînd să-l convingă că sînt un poet... mă rog, poet și gata...

Se pricepea infinit de bine la poezie, susținea că e arhitect, așa se și iscălea, drept care lua fără sfîlă fragmente de la fiecare și construia texte uriașe... Numai că unele erau făcute integral chiar de el... și mi se păreau uluitoare... Cunoștea marea poezie franceză... îmi vorbea ceasuri în șir despre Rimbaud, Verlaine, Baudelaire... Mai știa și pe cei din București: Mircea Ivănescu, Matei Călinescu... etc. Îmi recita poeme întregi de Radu Stanca (de la el am aflat prima dată de celebrul „Corydon”). Avea un patos și o forță inepuizabilă în a exalta... în a te face să scrii... Numai că datorită unui comportament cam excentric devenise un fel de oaie neagră a Iașului... Nu pot să uit cu cită indiferență, scîlpînd perlat (se lăuda cu asta, ba îți și demonstra, aruncînd în aer prețioasă bijuterie de salivă!), înfășurat în pardesiu ca într-o mantie regală, trecea prin Piața Unirii (pe atunci spațiu interzis pietonilor, mai ales că existau și tramvaie ce-o tăiau în două), semnalizat inutil de fluierele milițienilor aiuriți de atîta îndrăz-

neală civică... Și ce povești incredibile îmi depăna, îndeosebi în locurile cu multă lume, stupefiind cetățenii urbei, grăind în franceză... imitînd partide de șah... cu săriturile în L ale cailor, pe care le și executa pe trotaur, țopîind alarmant în plină aglomerație „burgheză”, stîrnind reproșuri și, uneori, înjurături cu destinație precisă... La Dolhasca, într-o perioadă în care mi se înnegrise cerul în fața ochilor, dîndu-mi seama de imposibilitatea de a publica... continuam de-al naibii să scriu, uitîndu-mă la poza lui... Crețescu deja murise într-o clinică din Iași... Cînd m-am dus ultima dată, cu un borcan de mîncare, la Clinica a III-a Medicală, nu mai era... Mult mai tîrziu, copleșit de interminabilele zile cețoase de la țară, l-am chemat pe Florin Mugur la Dolhasca și, culmea!, a venit. l-am găsit o gazdă, nu i-a plăcut. Apoi l-am mutat la seară. Scria un roman! Mă vizita spre seară, devreme. Ne totoneam în cele două sezlonguri din spatele casei... El a asistat la împlinirea premonitoare cînd țezlungul de sub mine s-a rupt (puțin timp după aceea am părăsit definitiv Dolhasca și medicina)... și m-a trîntit la pămînt... Uneori ne certam, dar ne împăcam rapid... Citea cărți din biblioteca mea, îndeobște scriitorii ruși... Țin minte ce haz nebulă a făcut cînd ne-am uitat la televizor la un meci de tenis... Pe unul din jucători îl chema Kakulea... și Kakulea asta a învins... parcă pe cineva român... al cărui nume se termina în „ovici”... Asta i se părea extrem de caraghios lui Mugur... Mugur m-a ajutat enorm, și cit am stat în Dolhasca, și după ce am fugit de acolo... Pur și simplu mă obliga să predau, la Cartea Românească, unde era editor, cam la 2-3 ani, o carte... punîndu-mă în planul editorial... susțînîndu-mi volumele...

SEMNAL

Nora Iuga, *Săpînul lui Leopold Bloom*, ediție cartonată, colecția „Fiction Ltd.”, Editura Polirom, 320 de pagini, 33,95 lei

„Nora Iuga e un exemplu rar și fericit de autor care scrie din ce în ce mai bine, care și-a cîștigat greu, dar temeinic reputația literară. *Săpînul lui Leopold Bloom* mi-a atras atenția prin ceea ce avea să rămînă caracteristica prozei autoare: caracterul deschis, de o sinceritate frapantă, al textului, minuțioasă joacă de descrierilor, stilul intuitiv, necăutat, departe de orice teatralitate a efectelor distilice.” (Mircea Cărtărescu)

„Nora Iuga este o personalitate a literaturii române contemporane și un om admirabil din toate punctele de vedere, căci, fără urmă de vanitate, nu-și arogă statut de vedetă și nu vrea să fie nici mai mult (dar nici mai puțin) decît ceea ce este: un scriitor de vocație, pentru care literatura și viața se confundă, se nutresc reciproc.” (Adriana Bittel)

Kurt Vonnegut, *Dick Ochi-de-mort*, traducere de Ana-Maria Lișman, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 304 pagini, 23,95 lei

„Cărțile lui Vonnegut sînt de două feluri: foarte bune și excelente. *Dick Ochi-de-mort* face parte din ultima categorie.” („Nashville Banner”)

Rudy Waltz, naratorul romanului *Dick Ochi-de-mort*, are un destin tragic încă înainte de a se fi născut. Tatăl lui se împrietenește cu nimeni altul decît Adolf Hitler, cu care împărtășește interesul față de pictură și petreceri. Și cum răului îi este de ajuns să apară în germen ca să poată izbucni mai tîrziu în toată amploarea lui, evenimentele ulterioare ajung să capete proporții monstruoase. În timpul lunii de miere, părinții lui Rudy cumpără o colecție fabuloasă de arme. Tatăl, pasionat de aceste mecanisme virile, își trimite fiul să le utilizeze cu atîtă precizie încît acesta ucidă accidental, la vîrsta de 12 ani, o femeie însărcinată. Firul narativ se încolăcește din ce în ce mai strîns în jurul personajului și al destinului său blestemat, avînd ca premise niște coincidențe malefice ce anulează posibilitatea unei reale ispășiri.

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Românul priceput (II)

Românul priceput s-a născut odată cu comunismul, dar refuză să dispară împreună cu el. Pricpearea sa, abilitatea de nevoie arată cum nu se poate mai bine găurile vechiului sistem, dirijat de cel mai priceput om din țară. Mai toți am fost obligați să intrăm în acest tipar tragicomic, „operând”, „aranjând”, „rezolvând” cele mai diverse probleme, în absența unei minime pregătiri în domeniu respectiv. Toți trebuia să fim ingineri, mecanici, depanatori, sanitari, culegători de vie și de corcodușe, producători de vin și de țuică, instalatori, bucătari, tehnicieni ai grătarului și artiști ai murăturilor, șoferi pe Dacia și reparatori pe sub ea.

Cel puțin două imagini mi se par emblematiche, din această perspectivă, pentru comunismul autohton. Mai întâi, cea a gospodarului ieșit duminică în fața blocului (invariabil nebarbierit și îmbrăcat fie într-un maieu alb mulat peste burță și pieptul păsos, fie într-un combinzon soios), pentru a se viri sub mașina proprietate personală și a meșterii la ea pe o durată nelimitată, spre disperarea copiilor ce jucau fotbal pe stradă. Iar apoi, imaginea instalatorului inevitabil băut, venit să-ți rezolve pe bani grei o problemă extraordinar de dificilă, legată de un robinet. Evident, Românul priceput nu avea nevoie de vreun meșter pentru a-și repara un robinet sau altul; și atunci, profesionistul' lu' pește își scoate pârleala pe cei câțiva nepriecpuți care-i mai rămăseseră. Prințea de la baie sau de la bucătărie mi-a curs în creier, sub forma picăturii chinezești, întreaga splendoare fluidă a comunismului românesc, laolaltă cu „soluțiile” și „strategiile” de supraviețuire.

Sint, vai!, nepriecput... Miunile mele sînt mai nemernice decît ale lui Lovinescu și Călinescu la un loc:

nu știu să repare robineti, clanțe, yale, motoare, saboți, tacheți, băi de ulei, alte și alte lucruri și ansamble pe care mințea mea, în limitarea ei, nici măcar nu le poate imagina. Ce școli, biserici, conace și cooperative? Eu nu sînt în stare să zugrăvesc baremi un perete ori să lipesc tapet pe doi. Calc pe parchet, dar nu l-am pus eu; intru în mașină, dar nu ca să meșteresc la ea; lucrez cu calculatorul, însă pe dinafară, nu pe dinăuntru. Știu ce fac, dar mai ales fac ce știu. Și nu înțeleg de ce este obligat un scriitor sau un profesor să fie totodată inginer, mecanic, depanator, sanitar, medic veterinar, contabil... Dacă el se pricepe la toate, ce rost mai au celelalte categorii și specializări? În ipoteza că el se dovedește un om al Renașterii (artisticotehnic), celorlalți ce le mai rămîine? De fapt, o societate normală nu are nevoie de asemenea competențe extinse într-un mod dubios. Numai în situații de criză, pe insula lui Robinson Crusoe sau aeriă, trebuie să ne pricepem la toate pentru a putea supraviețui. Într-o lume civilizată, așezată, nu e obligația noastră să fim mai pricepuți decît instalatorii la țevi și robinete, și mai dexteri decît meșterii la reparatul mașinii. Este meseria lor, așa cum scrisul e meseria noastră.

Am un mare respect pentru oamenii de meserie, oricare ar fi aceasta, de la curățenia blocului și pînă la proiectarea unei nave cosmice. În schimb, îmi evocă amintiri neplăcute și un dispreț direct proporțional acea categorie umflată artificial și grotesc de comunismul național: plutonul românilor pricepuți la toate, avându-l în frunte, cu tobă și steag, pe nea Gică-țuică mică, băiatul bun, de comitet, depanator universal și mincinos de etajul doi.

Piano Archives (II): Clara Haskil și ceilalți

Revin asupra discurilor *Tahra* pentru a vă semnala între cele cinci noi apariții din seria *Piano Archives*, în primul rînd discul dedicat Clarei Haskil. Cu cele două înregistrări mozartiene, Concertele de pian No. 19 și 20, editorii încheie practic seria înregistrărilor *live* intrate în domeniul public. S-ar părea că mai rămîn de publicat doar cîteva înregistrări radio, ce nu vor schimba portretul postbelic al pianistei.

Spun postbelic deoarece între Clara Haskil cea din tinerețe și cea pe care o cunoaștem, de la maturitate, există cîteva diferențe majore de repertoriu și preferințe. O statistică dată în livretul discului semnaleză că între înregistrările postbelice păstrate există nu mai puțin de 57 de opusuri mozartiene, 36 beethoveniene, 21 de Scarlatti, 18 de Schumann și doar un opus de Brahms. Or, Brahms, din care se păstrează doar Cvintetul cu pian, înregistrat în 1950 cu cvartetul de la Winterthur, a fost unul dintre compozitorii preferați ai perioadei interbelice; la fel ca și Liszt, de altfel, din care după război se păstrează doar o singură mărțurie. Nici Bach, Schubert sau Ravel nu mai revin în prim plan în repertoriul tirziu, în orice caz în cel captat de înregistrări.

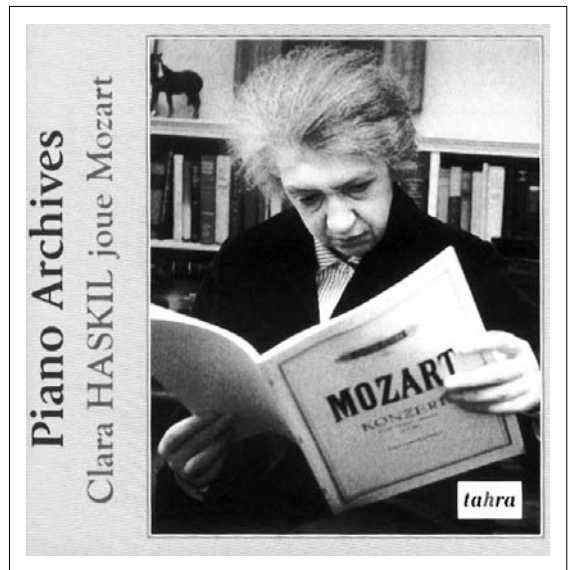
A *propos* de Schubert, Frédéric Gaussin reia o amintire pusă pe hirtie în anul 2000 de un alt mare cunosător al Clarei Haskil, pianistul Peter Feuchtwanger. O reiau aici în traducere: „Într-o bună zi, Dinu Lipatti a auzit-o parcurgînd mișcarea lentă din Sonata în la minor, D. 784, de Schubert, în care mai multe acorduri depășesc de departe octava și pe care autorul le cere în mod expres arpeggiate. Ascultînd-o cîntînd, Lipatti își exprima curiozitatea: ce fel de aranjament putea să practice Clara, pentru a cînta toate notele simultan? » Dar nu aranjez nimic», răspundea Clara, «iau acordul întreg cu mîna stîngă». Lipatti nu și-a putut opri atunci exclamația: «Bine, Clara, dar atunci mîna ta este mai mare decît a unui bărbat!» Clara Haskil a fost atît de jenată, încît nu a mai cîntat niciodată acest pasaj fără să-l arpeggieze». Una din multe anecdote ce însoțesc viața intimă prea puțin cunoscută a acestei pianiste.

La fel de necunoscută este și alchimia relației Clarei cu Herbert von Karajan, cel de-al 20-lea Concert de Mozart, înregistrat cu Orchestra Philharmonia, la Salzburg, în 1956, fiind o mărturie din cele mai tulburătoare. Poate, pentru a-

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

matori, merită reamintit că mai există o altă înregistrare cu Karajan, a concertului no. 2 de Beethoven, realizată în 1952, la Viena (*Tahra* 483/ Clara Haskil Inedite II).

Între celelate discuri ale ultimei serii *Piano Archives* mai există unul ce intrigă datorită unei relații speciale între profesor și elev și a fundalului ei istoric. Discul în cauză îi alătură pe Alfred Cortot și pe Vlado Perlemuter. Pianismul lui Cortot este fotografiat în 1947 și îl înfățișează la Lausanne cîntînd primul concert de Beethoven, la pupitrul Orchestrei Societății de Concerte a Conservatorului de a-l mai acompania. Motivul îl constituia rolul funest jucat în timpul ocupației, cînd Cortot condusese practic viața muzicală a Franței, străduindu-se să o organizeze după modelul nazist. Rolul său a devenit larg cunoscut odată cu deschiderea arhivelor franceze.

Vlado Perlemuter, fostul său elev, evreu originar din Lituania, care în 1942 se mai afla la Paris, a reușit să scape lagărului de concentrare grație unui telefon de ultimă oră. Refugiat în zona liberă a Franței, Perlemuter reușea să obțină un permis umanitar din partea Elveției, unde, traumatizat, avea să petreacă trei ani într-un sanatoriu. Laureat al unui premiu înțit în clasa lui Cortot, în 1919, cu o manieră de a cînta apropiată de a profesorului său, Perlemuter avea

să-i păstreze o amintire ambiguă, dătestînd omul devenit pe parcursul războiului, spunea el, un adevărat *Gauleiter*. Același autor al livretului discului ca și la Haskil amintește concepția diferită despre pian a celor doi. În cazul lui Cortot, muzica trebuia să permită „transmiterea emoțiilor și senzațiilor celor mai intime” ale solistului. Pentru Perlemuter, primordial era textul compozitorului, pe care pianistul doar îl slujea.

După război, deși cu o tehnică sensibil degradată, Cortot avea să dea circa o mie de concerte, punîndu-și în evidență sensibilitatea și sonoritatea interpretării sale particulare. Perlemuter avea să rămînă cunoscut mai ales pentru înregistrările sale de bătrînețe. Editorul *Tahra* a ales în ambele cazuri două înregistrări din arhivele elvețiene și franceze rămase pînă astăzi inedite. În cazul lui Perlemuter, este vorba de o excepțională interpretare a Trioului pentru pian, vioară și violoncel, în la minor, de Ravel. În înregistrarea din 1954, partenerii pianistului sînt violonista Jeanne Gautier și violoncelistul André Lévy. În completarea discului, editorul a ales cele două legende de Liszt: Sf. Francisc din Assisi predicînd păsărilor și Sf. Francisc de Paolo mergînd pe ape. Înregistrările, rare, la origine pe discuri de 78 de turații, datează din 1939 și redau un mai puțin cunoscut Perlemuter, total fidel textului, fără nici o doză de virtuozitate căutată.

Doi discuri, cum spun francezii, de tezurizat...

Centrul Național al Dansului

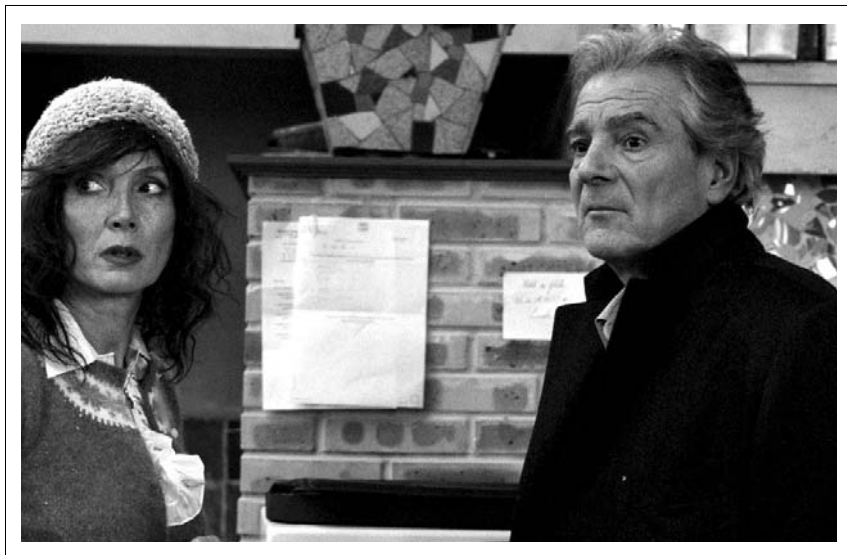
Vineri 11 și sîmbătă 12 mai, orele 20:00
nimic.precis Ready "Modern" Made

Text, muzică, lumini, coregrafie și interpretare: Florin Fieroiu
Fieșă realizată cu sprijinul financiar al Programului Cultural Elvețian în România și al Centrului de Cultură "George Apollon" - Bacău

Coregrafia: Florin Fieroiu
Interpreț: Carmen Colofană
Muzică: Văscu Găbea
Producție: British Council

BRITISH COUNCIL România

alternativ 24-FUN Suplimentul HotNews

Rețele și rețete în pas de jersé

Omul-Păianjen 3 s-a lansat la noi în același timp în care s-a lansat în lumea întreagă. Orgoliul gădilat sabia nu-l taie, deși filmul are niște lungimi nepermise spre final și câteva momente lacrimogene în care Tobey Maguire plîngînd nu e cea mai înduioșătoare imagine de pe lume. Dar: efectele speciale fac toți banii, mai ales Sandman, care curge, se taie, se topește, pe care îl ia vîntul sub ochii noștri. El e marea victorie a filmului, mai ales că Tobey Maguire și Kirsten Dunst îmbătrînesc, asemeni personajelor.

Distribuția s-a împropătat cu Bryce Dallas Howard. Din păcate, James Haden Church (care îl joacă pe Sandman) iese din distribuție la final. Filmul a fost foarte scump, costînd după unele estimări 250 milioane de dolari, după altele 350 milioane. Este și cel mai lung film al seriei. Și cel care mi s-a părut cel mai reușit. Cică Sony Pictures a mai propus trei filme din serie. Mare e rețeaua Mayei.

A ajuns la noi și *Testoasele Ninja-Rețeaua*. Nu mă omor după ele și regret faptul că sobolanul sau ce-o fi Splinter, în chip de maestru de arte marțiale din *American Ninja* combinat cu Obie Wan Kenobi, nu are un rol mai consistent. Nimic nou în faptul că și testoasele Ninja salvează lumea, chiar dacă sînt complet lipsite de sex-appeal. Par-tea bună o reprezentă, iarăși, efectele speciale și foarte frumoasa scenografie. New Yorkul arată ca de-adevăratalea, iar lumina și umbrele pică

frumos. Și mai e un monstru mic și isteric. În rest, mulți monștri mari și miză puțină, înghesuită.

Zece semne rele/ The Reaping este un „heciumpeci” (dacă mai țineți minte termenul) de clișee din alte țipe mii de filme americane. Hilary Swank e o fostă misionară a cărei familie a fost ucisă în Sudan și care se confruntă cu problema credinței investigînd științific niște fenomene dintr-o comunitate izolată, care trimite spre mesaje divine. Degeaba are regizorul Stephen Hopkins bunăvoință și voință de a încerca ceva nou cînd scenariul se dă bogat amestecînd frecvent planurile sale scheletice. Dacă e să te alegi cu ceva din film nu e paralela inversă a tentației de a asemăna prezentul cu trauma trecutului și de a învinovăți greșit pe cineva, ci citeva sperieturi sănatoase. Cînd vine vorba de semne rele, bufnituri în casă, lumini care se sting și figuri care apar în oglindă, mijloacele scuză scopul.

Filmul lui Amigorena e din cioburi de clișee

Citeva zile în septembrie a fost prezentat întîi în cadrul Festivalului de Film B-EST, după care a intrat în exploatare. Este debutul argentinianului Santiago Amigorena, un film care plictisește și nelămurește asupra motivului pentru care a fost realizat. E și puțin film de spionaj, și puțin vag politic, dar are și o conotație realist-metforică cu atât mai aspră cu cît acțiunea se oprește pe 11 septembrie 2001. E și el făcut din clișee, mai precis din cioburi de clișee, bucăți insuficiente

FILM

Iulia BLAGA

pe care nu reușește să le pună la un loc. Juliette Binoche este un fost spion. Singură și misterioasă, fumează probabil din această cauză. Ea trebuie să-i ducă pe doi tineri, un american și o franțuzoaică, la tatăl lor comun, care e și el spion. Pe urmele lor e un ucigaș demont, interpretat de un John Turturro luat din alt film. Spionul-tată, spionul-afă este Nick Nolte, care nu face de fapt decît să dea ortul popii la final, deși e primul pe generic.

Cel mai bun film dintre toate este totuși *Inimi*, pentru care Alain Resnais a luat Premiul pentru regie anul trecut, la Veneția. Resnais face în iunie 85 de ani. Încă mai poate. *Inimi* e un nou act al epopeii resnaisiene, în care actorii preferați ai cineastului, ca și *On connait la chanson*, ordonează tema amorului pe gama spațiului locativ. Nu, de astă dată fără să cînte. Deși nu un film perfect, *Inimi* leagă elastic firele a șase destine și cece ce împletește în pas de jersé e cîntecul trist al unor oameni care caută dragoste și nu găsesc decît singurătate.

- *Omul-Păianjen 3/ Spider-Man 3* de Sam Raimi, cu: Tobey Maguire, Kirsten Dunst, James Franco
- *Testoasele Ninja - Rețeaua/ Teenage Mutant Ninja Turtles* de Kevin Munroe, cu: Mikey Kelley, Nolan North, James Arnold Taylor
- *Zece semne rele/ The Reaping* de Stephen Hopkins, cu Hilary Swank, David Morrissey, Idris Elba
- *Citeva zile în septembrie/ Quelques jours en septembre* de Santiago Amigorena, cu: Juliette Binoche, John Turturro, Nick Nolte
- *Inimi/ Coeurs* de Alain Resnais (foto sus), cu: Sabine Azéma, Pierre Arditi, André Dussolier

JIRI MENZEL LA BUCUREȘTI: „IMI PLAC AUTORII DE FILME MUTE”

Regizorul ceh Jiri Menzel a venit la București pentru a-și prezenta, pe 9 mai, cel mai recent film, *L-am servit pe regele Angliei*, la Gala Festivalului Filmului European.

Menzel a povestit într-o conferință de presă despre pasiunea sa pentru filmul mut și pentru teatru: „filmul trebuie să fie asemenea teatrului – cu o parte care ride și una care plînge”. „Este adevărat că îmi place foarte mult teatrul, oricine se poate inspira din el”, a spus regizorul, cîștigător al unui premiu Oscar pentru cel mai bun film străin, în urmă cu circa patru decenii. „Îmi plac autorii de filme mute pentru că ei făceau filme fără prea multă vorbărie”, a mai spus Menzel, glumind. Acesta a mărturisit că preferatul său este Charlie Chaplin și a menționat că există filme mute cehești, puțin cunoscute însă.

Născut în 1938, Menzel a fost, în anii '60, unul dintre creatorii „noului val” în cinematografia cehă, alături de Milos Forman, Juraj Herz, Vera Chytilova și alții. Scurtmetrajul de debut – *Moartea domnului Baltazar*, inspirat dintr-o povestire a scriitorului Bohumil Hrabal – a fost inclus într-un film-manifest al „noului val ceh” (Nova Vlna), intitulat *Micile perle*, alături de scheciuri de Jaromil Jires, Vera Chytilova, Jan Nemeč și Evald Schorm. Înainte de a împlini 30 de ani și

înainte de primăvara de la Praga (1968), regizorul ceh a înregistrat un succes pe care mulți îl așteaptă o viață întreagă: un Oscar pentru cel mai bun film străin, obținut cu *Trenuri bine păzite* (1966). În timp ce majoritatea reprezentanților „noului val ceh” au părăsit țara natală, Menzel a rămas în Cehoslovacia, iar drumul în cinema i-a mai oferit cîteva distincții: Marele Premiu la Karlovy Vary pentru „Vără capricioasă” (1968), o nominalizare la Oscar pentru *Sățucul meu drag* (1985), Ursul de Aur la Berlin pentru *Ciocîrliile pe sirmă*, un film ieșit pe piață în 1990 după două decenii de cenzură.

Noul său lungmetraj, *L-am servit pe regele Angliei*, a fost ales de organizatorii Festivalului Filmului European pentru Gala desfășurată de Ziua Europei, la Sala Palatului, mai goală decît la edițiile precedente ale evenimentului, a transmis corespondentul Mediafax. Spre deosebire de anii trecuți, cînd Gala de la Sala Palatului deschidea festivalul, cea de-a XI-a ediție a debutat la Muzeul Țăranului Român, a cărui curte a fost transformată în cinematograful și restaurant în aer liber.

Festivalul va continua la București pînă pe 13 mai, în timp ce la Craiova se va desfășura în perioada 11-13 mai, la Timișoara între 16 și 18 mai, la Sibiu între 17 și 20 mai, iar la Iași între 22 și 24 mai.

RRR Radio România Cultural

GRAPPITO
o interfață a culturilor europene

GRAPPITO
o luptă dreaptă în arena diversității

GRAPPITO
un roman la minut – decupat din istoria cotidiană

GRAPPITO
o emisiune realizată
la Radio România Cultural
în fiecare zi
de luni pînă joi,
de la ora 14:30

GRAPPITO
cu Adela Greceanu și Ioan Budura

fm

Brașov 105 | București 101.3 | Craiova 101.1 | Cluj 101 | Iași 103.1 | Timișoara 100.7

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Ora exactă

Am promis mai demult că o să vă fac să intrați împreună cu mine în cite unul din atelierele de meșteșugărit din oraș, ca să vedeți cum dispăre încet o lume și ca să înțelegeți de ce stau minute în șir acolo, de ce povestesc cu maistorii și clienții, de ce mă holbez pină amesc mobilele, uneltele, așezele vechi, de ce simt atunci că, fără să fiu vampir, mă inundă o ciudată bucurie și poftă de viață. Pentru că vremile sînt din nou tulburi și simt că ne sună cumva ceasul, cred că mi-a venit la fix ideea să dau o raită pe la *Ora exactă* de pe strada Mercy din Timișoara. De fapt, firma a rămas tot cea de prin anii '70', cu litere albe pe fond albastru-cenușiu: *UJCM Timiș CEASORNICĂRIE Unitatea 301 reparăm în garanție și postgaranție toate tipurile de ceasuri de mînă de perete deșteptătoare*. Tot vechi sînt și ceasurile pictate pe geam, și cele care zac la vedere: o pendulă *Tempus fugit*, încremenită la 12 fără 5, un deșteptător *Junghaus*, un ceas ornamental în formă de melc, înțepenit la 5 fără 5, o pendulă scorjotă.

Noi, aduse mai la zi, ar fi doar grafitii-urile porcoase de pe obolul uriaș de tablă ondulată, pe jumătate lăsat, răsare, iepurașii și ouăle colorate rămase de la Paști în vitrină. Iar cînd pășesc înăuntru, mă întîmpină regatul ornicelor de pe coasta de vest a României, așa cum mă primea și acum 30 de ani: cu soba de teracotă, cu scaunele Thonette, cu dulapurile și rafturile vechi, cu o dezordine relaxată și voioasă în care ticăie pe zeci de voci pendule mari și mici, deșteptătoare, ceasuri de birou. Peste această – totuși, hai să-i zicem republică prezidențială domnii Puiu și Florin. Cu ei doi am dezbătut ore în șir, din anii '80 încoace, cît de idiot era sub Ceaușescu, apoi de ce nu se limpezește adevărul despre

revoluție, apoi despre tîrșul pe burtă din tranziție, în timp ce stăteau aplecați cu cite-o mică lupă-binoclu în orbită, la măsutele lor pline de arcuri, roțițe, șuruburi, pile, pensete, bisturiuri, iar eu așteptam să le vină de hac unor stricăciuni. Nu mai aveam apoi nevoie nici de televizor, ziare sau radio. Înțelegeam tot, într-o clipită, fiindcă era clar și de bun-simt cum vorbeau, cum se documentau și apoi interpretau ce se întîmplă, cum votau, cum îmi explicau că s-ar putea ieși la liman. Plecam din atelierul lor cu inima senină și încrezătoare că nu-i totul pierdut cită vreme există oameni care gîndesc și trăiesc ca ei.

Pentru că zilele astea am vrut să-mi regăsesc într-un fel liniștea, am dat buzna cu un reportofon în atelierul lor marți, 8 mai, 2007, ora 17.15 și, după ce i-am întrebat una, alta, preț de vreo jumătate de ceas, i-am rugat să-mi spună, ca doi meseriași ce sînt, care e ora exactă a României. S-au uitat pe rînd la toate pendulele și deșteptătoarele, au calculat diferențele de fus față de occident și domnul Puiu a zis: „Păi, normal ar fi ca acum la noi ceasul să arate ora 18. Și ia uitați-vă ce se vede: gase fără un sfert. E clar că iar am rămas în urmă. Asta-i România. Defazată ca un ceas defect, care o să întîrzie tot timpul dacă nu-i schimbî piesele. Adică de fapt niște roțițe“. O să înțelegeți abia săptămîna viitoare de ce m-am refugiat ca într-o arcă alături de meșterii Stan Dumitru (domnul Puiu, 54 de ani) și Stoa Florin (domnul Florin, 38 de ani) de la *Ora exactă*. Singurii care pricep ceva sînt Alina și Gheo, căror domnul Puiu le-a reparat incredibil de ieftin o pendulă, le-a transportat-o cu mașina acasă, le-a instalat-o pe perete și i-a învîțat cum să se poarte cu ea.

Laura Bush, Prințul Philip, Regina Elizabeta a II-a și George Bush în cadrul ceremoniei de la Casa Albă

Bush vs Regina. Care pe care?

Se ia o bucată președinte, nu marinar, ci – mai rău – cowboy, și o bucată regină, preferabil de peste 80 de ani și cu o afinitate pentru pălării cu pene. Rezultatul este vizita de săptămîna aceasta a Reginei Elisabeta a II-a într-o Americă ce și-a pus papion alb, a învățat complicate reguli de etichetă și a căpătat o oarecare morgă roială. Cu o singură excepție: George Bush.

Nu folosiți porecle simpatice

„Dacă regina se oprește din mîncat, ar trebui să vă opriti și dumneavoastră. Nu spuneți «întînt de cunoștință», se înțelege că toată lumea este întîntată să o cunoască pe regină. Încercați să nu folosiți nici o poreclă dragută“ – acestea sînt citeva din numeroasele reguli de etichetă regală răspîndite în mass-media americane cu ocazia unei vizite istorice a Reginei Elisabeta a II-a în Statele Unite ale Americii. Punctul culminant al vizitei l-a constituit primirea reginei la Casa Albă și organizarea celui mai stîlat dineu din mandatul actualului președinte George Bush.

De teama unei gafe, o întreagă mașinărie de consilieri s-a pus în funcțiune pentru familiarizarea oficialilor americani cu eticheta regală. Laura Bush, soția președintelui, și Condoleezza Rice s-au aliat în efortul de a-l convinge pe George Bush

să se îmbrace la frac pentru dineul în cinstea reginei. Consilierii s-au temut în continuu de o gafă à la Bush, dar asta nu a durat decît 14 minute. Pentru că apoi a devenit realitate.

Să ne întelegem: este vorba de unul și același Bush care în 1991 s-a prezentat reginei drept „Oaia neagră a familiei. Care-i a voastră?“, care la un dineu s-a oprit citeva secunde din mestecat și l-a strigat pe premierul britanic cu un „Yo Blair!“ și s-a trezit să-i ofere un masaj impromptu cancelarului german Angela Merkel.

Președintele american a făcut atîtea gafe, încît limba engleză s-a îmbogățit cu încă un neologism: *bush-ism*. Dintr-o abundență de materie primă, topul celor mai celebre 10 *bush-isme* este mai mult decît disputat, dar iată o selecție: „Știu că ființele umane și peștii pot coexista în pace!“, „Dușmanii noștri sînt creativi și plini de resurse, și la fel sîntem și noi. Nu încetează a se gîndi cum să facă rău țării noastre și poporului nostru, dar nici noi!“ și „Sînt onorat să dau mîna cu acest brav cetățean irakian a cărui mîna a fost retezată de Saddam Hussein!“.

Mai bine decît Podiumgate

Bineînțeles, nici de data asta nu s-a putut lăsa mai prejos. În discursul de primire a reginei la Casa Albă, George Bush a fost la un pas de a spune că Maiestatea Sa i-ar fi vizitat și în urmă cu 200 de ani: „Ați ajutat națiunea noastră să-și sărbă-

COOLTURISME

Mădălina COCEA

torească bicentenarul în 17... 1976“. Gafă pe care a reușit să o repare, comițînd instanțaneu o alta: s-a uitat la regină și i-a făcut din ochi, în fața unui public de 7.000 de oameni. După care, cînd nimic mai rău nu se putea întîmpla, a fost și mai rău: s-a întors spre microfon și a spus: „Mi-a aruncat o privire cum numai o mamă putea să se uite la un copil!“.

Totuși, vizita a fost una de mare succes și întîmpinată cu entuziasm de americani. Regina a vizitat, printre altele, statul Virginia unde și-a exprimat condoleanțele pentru cei afectați de tragedia de la Universitatea Tehnică Virginia, a participat la aniversarea a 400 de ani de la înființarea primei așezări britanice în Jamestown și la celebra cursă de cai de la Kentucky.

În plus, nu a fost cea mai dezastruoasă gafă a unui membru al familiei Bush în fața Reginei Elisabeta a II-a. Vizita anterioară la Casa Albă, din timpul mandatului lui George Bush senior, a rămas cunoscută sub numele de Podiumgate: din cauză că cineva a uitat să înalțe platforma din fața pupitrului, Maiestatea Sa a ținut un discurs din care s-a văzut, din spatele microfoanelor, doar pălăria regală.

VOI N-AȚI ÎNTREBĂ FĂRĂ ZAHĂR VĂ RĂSPUNDE » EROII NU AU VÎRSTĂ

BOBO

Cum ar fi oare, Doamne, să am puteri supranaturale? Mă întreb așa, din cînd în cînd, cînd n-am ce face. Am auzit eu că la televizor se poate, că oamenii ăia cîcă zboară, că cîcă aud gîndurile altora și opresc timpul în loc. Eh? Cum ar fi asta. Să strige lumea după mine pe uliță: Eroul din Celaruți.

Sau nu, mai bine rămîn anonim, să nu mă știe nimeni... Păi ș-atunci la ce bun să faci bine la oameni și să nu te știe nimenea? Să nu dea nimeni nici o bere că l-ai ajutat. Să te strige tot Ghiocel coadă de purcel cînd te vede lumea. Nuu. Mai bine dacă rămîi anonim să fii rău. Dacă tot nu te știe nimeni, mai bine faci rău. Nu te știe, nu te bagă la pîrnaie. Altfel nu vreau. La pîrnaie e nasol. Cred... Da eu nu pot să fac

rău că eu îs băiat bun. Mie-mi place să fiu cinstit. Eu întotdeauna ajut omu'. Eu întotdeauna mi-am dorit să pot să mă fac invizibil. Să am o căciulă pe care o pui pe cap și te face că nu te mai vede nimenea. Ce tare ar fi fost. M-aș fi dus la Stela noaptea înainte să adoarmă, și să-i văd țîțele cînd se schimbă. He he. Pun pariu că are țîțe faine. Prin maiou așa se văd... Sau să-i aud gîndurile. Să-i duc niște flori

și să văd după aia dacă-i plac. Sau dacă-i place de mine. Sau dacă vrea să fim împreună. Sau ce-i place. Sau dacă-i place ceva. Da' dacă-i place de altcineva e nașpa. Atuncea mă duc la ăla și-l bat. Da-mi trebuie puterea de invincibilitate. Să fiu puternic, să-l arunc cu un pumn pină sus pe casa cea mare. Și după aia să zbor pină sus la el în vîrf și să-i mai dau un pumn, așa, ca să nu-l mai iubească Stela. Să-l

fac urît. Eu nu m-am bătut niciodată cu nimeni... Oau! Dacă aș putea să zbor, ce l-aș mai ajuta pe bunicu' la minat oile pe cîmp. Aș zbura pe deasupra lor uite așa: Fiș! Fiș! Să nu mai alege ca bezmeticele cînd trece trenu'. Sau aș zbura cu Stela pină sus la nori și i-aș spune că dacă nu mă iubește îi dau drumu'. Sau, dacă aș putea să opresc timpul în loc, i-aș muta pe colegii mei la școală, pe fiecare în altă bancă. Și pe

mine cu Stela. Și aș motiva niște absențe. Și aș scrie *pula* pe tablă. Și după aia așa da drumu' la timp și aș zbura... așa zbura direct la București. Și acolo m-aș duce direct la Bănescu, să vorbesc cu el și să-i zic ce puternic sînt. Și el să-mi dea o decorație. Și să vin cu decorația înapoi la Stela și... și după aia i-aș mai da un pumn lu' ala care stă pe casă. Ha ha... Oare cum ar fi?... Cum ar fi, Doamne, să-l văd eu pe Bănescu?

De la unu la infinit

Textul pe care îl scriu acum este inspirat de un film documentar despre un artist special. Auzisem încă din timpul studenției de picturile monocrome cu numere ale lui Roman Opalka, dar pînă la vizionarea filmului nu făcusem o legătură între viața și practica sa artistică.

Opalka este un artist polonez stabilit din adolescență în Franța. S-a format în anii '60, în perioada în care artele vizuale s-au schimbat radical. La început a fost un pictor abstract informal, pentru ca apoi, sub influența conceptualismului, să își asume pictura ca proiect de viață.

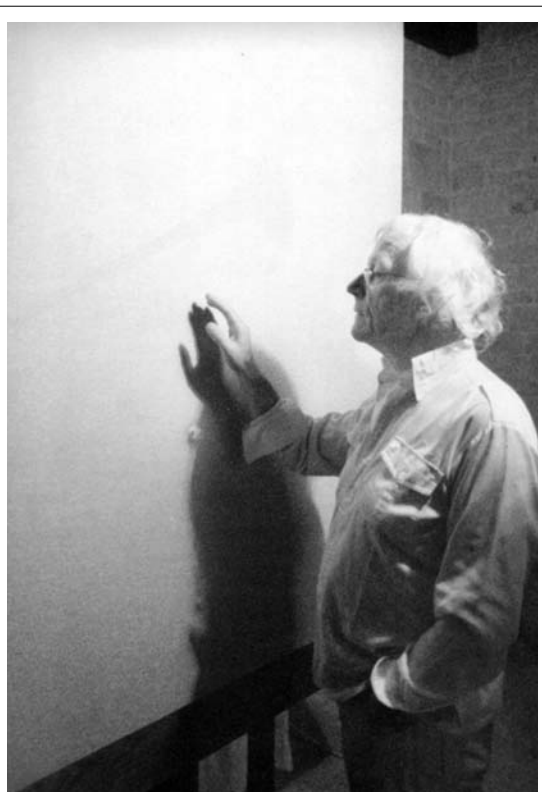
Din 1965, Roman Opalka pictează doar numere în ordine crescătoare. A început evident cu cifra 1, pictată cu alb pe o pânză neagră care, gradual, în decursul anilor, a devenit albă. Astfel, de mai bine de două decenii, el pictează cu alb pe suporturi albe. Această nouă „formă zero a picturii”, ca o parafrază a „pătrătuțului alb pe fond alb” a lui Malevitch, este un proiect artistic de o viață. Conceptualismul pur și dur al lui Opalka se bazează pe serie ca principiu de producție artistică.

Atelierul lui Opalka este o instalație

În fiecare dimineață, artistul merge în atelierul său situat într-o casă de piatră izolată, undeva la țară. Cu gesturi meticuloase, el își ia hainele de lucru și, metodic, se așază în fața șevaletului pentru a picta numere în ordine crescătoare. Acest ritual este desacralizat și e produsul gândirii sale. Nu are nimic de-a face cu atitudinea „pictorului maestru”, așa cum a fost ea construită în modernism. Tot spațiul atelierului lui Opalka este o instalație, un fel de altar electric ce servește unei practici religioase (sau spirituale, sau artistice) personale. Șevaletul este încadrat de două reflectoare dispuse simetric, un microfon, un magnetofon și un aparat de fotografiat Exacta Vorex din anii '60, montat pe un trepied. După fiecare sesiune de lucru, artistul își face o fotografie cu aparatul în aceeași încadrare. Imaginile sale de-a lungul anilor sînt vizualizări ale trecerii

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

Roman Opalka - 1965/1 ∞

timpului. Brazele aparute pe fața impersonală sînt martorii trecerii, clepsidrele cu numere din epidermă. Atunci cînd călătorește, el continuă să scrie numerele pe cărțile poștale locale. Cu ocazia pictării numărului 4.000.000, Opalka și-a înregistrat vocea recitînd în poloneză ultimele numere ale noii sale vîrste, măsurată în numere și nu în ani...

Vreau să cred că ceea ce am văzut în filmul documentar este adevărat; nu mă mai interesează dacă am văzut o realitate cosmetizată de atitudinea regizorului. De fapt, mi-am proiectat propriile mele viziuni despre artă amintindu-mi de performance-urile mele de vorbire din anii anteriori...

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Dragostea

Nu mi-am pus niciodată în cap să învăț să scriu poeme de dragoste.

Dacă le-am scris, am făcut-o pur și simplu, încercînd să găsesc un stil al meu care să mă reprezinte exact (sau relativ exact) și atîta tot. Dar mai ales încercînd să mă exprim autentic și... febril. Cînd stihiiile bîntuie pe dinăuntru și mai ales cînd bîntuie dragostea e vai și amar. Firește, există cîteva repere care pot deprinde pe oricine să scrie sau măcar să încerce să scrie poeme de dragoste. Este de ajuns să citești *Vita Nuova* de Dante sau sonetele lui Petrarca pentru Laura sau cele ale lui Michelangelo pentru Vittoria Colonna sau sonetele shakespeareane (indiferent dacă au fost scrise pentru bărbați ori femei) sau scrierile schimbate între Abelard și Héloïse (intenționat dau doar exemple din secole trecute, depărtate, non-postmoderne ori nici măcar moderne). Pentru secolul XX eu am învățat, însă, enorm despre dragoste (or, mai exact, despre cum să izbutești să îți formulezi dragostea în cuvinte vii, pe un ritm lăuntric) nu din literatură, ci din muzică. Nici o carte nu a izbutit să mă atingă atît precît au făcut-o sonoritățile (și mai puțin cuvintele) din *Nights in White Satin* (Moody Blues), *July Morning* (Uriah Heep), *Shine On You Crazy Diamond* (Pink Floyd), *Stairway to Heaven* sau *Dazed and Confused* (Led Zeppelin) ori *Mistreated* (Deep Purple). Cu siguranță aș

» Pentru secolul XX eu am învățat, însă, enorm despre dragoste (or, mai exact, despre cum să izbutești să îți formulezi dragostea în cuvinte vii, pe un ritm lăuntric) nu din literatură, ci din muzică.

mai găsi mostre emblematiche și din cîntecele produse de alte formații dragi mie (Jethro Tull, Gentle Giant, Yes, Manfred Mann, The Doors, Genesis, Queen), dar prefer să mă opresc doar la cele cinci-șase hituri amintite mai sus. Pentru că sonoritățile din aceste melodii chiar încearcă să redea (și izbutesc) fibrele muzicale (dure sau suave) ale dragostei. Pentru că existențialismul (nefilosofic de aici) este ca o rană deschisă și amușinată îndeaproape, a cărei cicatrizare nu are importanță dacă va mai avea loc sau nu. Și pentru că aceste cinci hituri vorbesc despre dragoste nu la modul retoric, ci aproape... dostoevskian (chiar dacă este vorba despre un dostoevskianism pulverizat, schizofrenizat întrucîtva). Dragostea nu este niciodată singură, ci secundată visceral de dulce-amar, malinconie, mortido, disperare. Poate va veni timpul, cîndva, să vorbesc mai pe îndelete și despre moarte (precum despre dragoste), dar zarurile nu au fost încă aruncate, ca să zic așa.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată - Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fară zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Serban Foartă, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică. Carte: Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzică: Victor Eskensay,

Dumitru Ungureanu, Răzvan Tuța. Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov. Arte vizuale: Matei Bejenaru. Carticatură: Lucian Amarii (Jup). Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruța

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Cîtoriti din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri Newsin » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

**DESPRE
LUCRURILE
SIMPLE**

Textele din acest volum vorbesc deschis despre chestiuni femeiești, invidie, aventuri, căsătorii, copii și despărțiri. Au valoare terapeutică și de aceea vor „prinde” la public, așa cum frumusețea ei „prinde” la televizor.

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Un pic de responsabilitate

Eram la *Labirintul faunului* înaintea să începă filmul, încercam să mă obișnuiesc cu zgomotul de popcorn strivit, mestecat, ciopârțit, înghițit, cu sunetul mîinii pline de grăsime și sare care plonjează din ce în ce mai adînc în pungă și-apoi duce prada pînă la gură, și tot așa mai departe, o oră jumate-două, cît ai noroc să dureze filmul. Încercam deci să mă obișnuiesc și mă uitam la pantofii udați pe jumătate de ploaie, cînd prin fața rîndurilor de scaune a apărut o familie cu doi copii mici (5 și 6 ani, cred) și a găsit locuri libere chiar în spatele meu. Grozav! Niște părinți inconștienți care s-au luat după afiș și nu s-au informat deloc înainte, n-au citit nici o cronică, nici un *rating* pe imdb (unde, la Trivia, ar fi putut afla că în cinema-urile din Mexic au fost lipite avertismente referitoare la conținutul violent, tocmai pentru părinții care-și luau cu ei copiii). Cit m-am gîndit eu toate acestea, a început și filmul, din care mi-au scăpat primele 5 minute, din cauză că puștii din spate o tot întreba pe maică-sa „Ce face acum? Unde sînt? Ce zice?” și, iar ea îi răspundea, fără să fie foarte atentă dacă șoptește sau își face pur și simplu datoria de mamă. La una dintre scene, cînd Ofelia stă în pat, e noapte și o libelulă ciudată zboară prin cameră, băiețelul a spus: „Mama, mi-e frică!”. Și mie mi s-a făcut atît de milă de copilul ală care trebuia să se uite la niște imagini înfricoșătoare pentru el, doar fiindcă părinții erau prea tembeli ca să-și dea seama că ar fi cazul să plece din sală. Au mai urmat: colonelul luînd o sticlă și zdrobind cu ea fața unui partizan, scene de tortură, picior care urma să fie amputat, faunul și mai ales celălalt monstru, inspirat de-un Saturn devorîndu-și copiii (de Goya). La un moment dat, n-am mai rezistat să ascult subtitrarea citită de mamă fiului de 5 ani, m-am ridicat și, înainte să-mi strîng umbrela și geanta, i-am spus mamei că, dacă nu știe, ăla nu e un film pentru copii. M-am mutat cu cîteva rînduri mai în față, unde un sărman fără casă, sfîrșind întins pe trei scaune, se bucura de ora lui de somn. Credeți c-am înțeles ceva din film? Cit de cit: am înțeles că cineva trebuie totuși să-și asume responsabilitatea în locul puștilor – regizori, producători, distribuitori sau părinți. La urma urmei, și mersul la cinema e tot o chestie de educație.

Chiclit de Mihaela Rădulescu

Să-ncepem *ex abrupto*: mie îmi place Mihaela Rădulescu. Accese de patriotism local, veți zice, e moldoveancă (din Piatra-Neamț, pe deasupra). Dar, dacă ne gîndim mai bine, dintre vedetele-femine-și-mondene, Mihaela Rădulescu e bună profesionistă, are prezență de spirit și-o calitate destul de rară: onestitatea.

Ana-Maria Onisei

Și-mi place mai ales pentru asta. E onestă cu ea însăși și cu publicul său. E femeia lui „vorbește și face”. Și e frumoasă, poate mai frumoasă acum, după naștere. Nu e un surrogat de zîna, dar nici o prefăcută avidă după strălucire. N-a fost niciodată o „femeie-rucsa”, cum le numește pe cele întreținute, își dedică o bună parte din timp îngrijirii personale, însă și „îngrijirii” altora (după cum bine se știe, *programul* ei include diverse acțiuni de caritate). Acum, de cînd a reunit articolele sale din „Elle”, „Tango” și „The One” într-un volum – *Despre lucrurile simple* (Editura Polirom, 2007, prefață de Alex. Leo Șerban) – pare să aibă și mină de scriitoare de romane *chic*, ori, cum inspirat zicea o cititoare, are ceva din directețea și spiritul unei Carrie Bradshaw autohtone, de pildă.

Mihaela

e sincer-generoasă,
iar asta „se simte”

Avantajul feminității ei oneste vine din decantarea unor (multe) experiențe de viață (și mai puțin livești), fapt pe care-l reafirmă textele din volum. Nu-și ascunde lipsurile, nu-și exagerează virtuțile, e exact atît cît trebuie să fie o femeie în poziția ei. Mai e sincer-generoasă – iar asta „se simte”, la fel de bine cum se simte și falsul, în alte cazuri –, inteligentă, se poartă cu clasă, fară să abordeze, totuși, politici de salon. În plus, are discernămint, căci îi plac, printre alții (vezi „Lista mea”), Alex. Leo Șerban (care dacă ar fi fost femeie, și-ar fi dorit să fie Mihaela Rădulescu, după cum spune și, mai ales, semnează în prefața cărții), Iulian Tănase, Răzvan Exarhu, Mircea Cărtărescu, Marina Constantinescu, Oana Pellea, Maia Morgenstern.

Textele ei vorbesc deschis despre chestiuni femeiești, invidie, aventuri, căsătorii, copii și despărțiri. Au valoare terapeutică și de aceea vor „prinde” la public, așa cum frumusețea ei „prinde” la televizor. Și-n plus, există în volum două „piese” demne de toată admirația: povestea haidoasă din „La naiba cu prejudecățile” (foarte *chiclit*) și emoționanta „Despre lucrurile simple”, cu și despre fiul ei: „Mama, cînd ești plecată, eu îmi imaginez că nu ești plecată...”. Așa că n-ar fi rău să lăsați prejudecățile la o parte și să faceți o pauză de lectură, pentru a citi lucruri simple, care își au pornirea entuziasată într-o feminitate sofisticată.

Foto: Marius Blăgan

» „Poate că am îndrăznit mult scriind o carte. Dar lucrurile simple despre care vorbesc ne aparțin tuturor, ni se întimplă tuturor, în forme mai grave sau mai incerte. Poate că, așa cum s-a întimplat cu multe dintre articolele publicate în «Elle», cititorii se vor regăsi măcar în trăire, poate vor afla un răspuns mai bun la o întrebare ce i-a zgîndărit prea mult, poate vor găsi inspirație acolo unde speranța agonizează. Nu sînt sfaturi de viață, ci păreri personale, cîntărite bine și mulate pe experiențe trăite.”

Mihaela Rădulescu, *Despre lucrurile simple*

Cîte parale face un scriitor

Aveam un vecin – Arbiru, am mai amintit de el în articolele mele – care, ori de cîte ori se îmbăta, trecea drumul și venea la mine cu o sticlă de vin în mînă și mă întreba cîte parale face viața unui om. La vremea aceea nu prea înțelegeam bine ce se aștepta să-i răspund, nu aveam curajul să-mi măsoar înțelegerea cu a lui și nici nu vroiam să port polemici pe o așa temă. Îl lăsam pe el să zică. Întîi mă ispitea avînd diferite sume: „Un milion?!... O mie de lei?!... O sută?!...”. Apoi îmi dădea o variantă destul de pesimistă: „Aproape nica, două-

zeci și cinci de bani, atîta face”. Spunea acest lucru sigur pe el, ca și cum descoperise formula magică prin care poți calcula la fix cîte parale face viața unui om. După ce-i părea că m-a convins, răbufnea victorios și-și răsturna sistemul filosofic inițial: „Nooo, nu-i deloc așa, te-am păcălit. Viața omului nu poate fi măsurată în bani!”.

Nu-s beat – și nici înțelept –, dar recunosc că o întrebare pe care o primesc tot mai des în ultima vreme m-a pus într-o oarecare predispoziție filosofică: „Cîți bani cîștigi din scris?”. De

regulă, răspund jenat, cumva evaziv, începînd cu un „depinde”. Cîștig mult – dacă mă raportez la salariul minim pe economie, suficient – dacă iau în calcul necesitățile mele de cetățean obișnuit, puțin – dacă mă gîndesc la fluturașul unui *worker* de frunte dintr-o companie multinațională. Depinde de cît de serios ești predispus să muncești, de ceea ce-ți dorești, de o conjunctură mai mult sau mai puțin favorabilă. Îmi vine greu să dau o sumă exactă, așa cum mi se cere. Am făcut de vreo cîteva ori prostia asta și mă chinui să nu o mai repet.

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

Din păcate, în majoritatea cazurilor, pentru cel care întreabă nu e vorba doar de o simplă curiozitate, ci de o unitate de măsură prin care să aprecieze cam cît de scriitor ești. Pe de o parte, dai peste o boală veche de receptare – dacă iei bani, dacă „te vinzi”, dacă nu ești falit, boem, fără o lețcaie în buzunar, perorînd despre drama artistului în această lume mercantă, lipsită de sens, nu ai nici o șansă să fii luat în seamă ca adevăratul scriitor cla-

sic. Pe de altă parte, observ că se naște o boală nouă – dacă obții sume „sonore” de pe urma scrișului, înseamnă că reprezentîți adevăratul scriitor contemporan, demn de anunțat în presă.

Nu înțeleg ce relevanță au toate acestea cu scrisul. Totdeauna, întrebarea corectă mi se pare nu cîți bani, ci cîte parale face un scriitor. Iar, în cazul de față, banii n-au nici o legătură cu paralele.

ISSN 1584-8272

